ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

AGGTELEKI NEMZETI PARK

BIO Aqua pro

GREEN ACTION
ZÖLD AKCIÓ

A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

NATURA 2000

Jósvafő
2013

Ügyfél
Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Zöld Akció Egyesület

Szakmai koordinátor
Dr. Boldogh Sándor
Dr. Juhász Péter
Farkas Tünde

Vezető szakértők
Dr. Kiss Béla
Krajnyák Cecília

Közreműködő szakértők
Barati Sándor
Barati Balázs
Demeter Zoltán
Farkas Emese
Farkas Roland
Csipkés Roland
Felházi László
Dr. Gulyás Gergely
Hegyessy Gábor
Huber Attila
Hudák Katalin
Kiss József
Dr. Malatinszky Ákos
Mizsei Edvárd
Spéder Ferenc
Tóth Viktor
Visnyovszky Tamás
Zsólyomi Tamás

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv....3
1. A terület azonosító adatai....4
1.1.Név....4
1.2.Azonosító kód....4
1.3.Kiterjedés....4
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek....4
1.4.1.Jelölő élőhelyek....4
1.4.2.Jelölő fajok....4
1.5.Érintett települések....4
1.6.Egyéb védettségi kategóriák....5
1.7.Tervezési és egyéb előírások....5
1.7.1.Természetvédelmi kezelési terv....5
1.7.2.Településrendezési eszközök....6
1.7.3.Körzeti erdőtervek és üzemtervek....6
1.7.4.Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek....6
1.7.5.Halgazdálkodási tervek....7
1.7.6.Vízgyűjtő-gazdálkodási terv....7
1.7.7.Egyéb tervek....7
2. Veszélyeztető tényezők....8
3. Kezelési feladatok meghatározása....17
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése....17
3.2. Kezelési javaslatok....18
3.2.1. Élőhelyek kezelése....18
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés....34
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések....35
3.2.4. Kutatás, monitorozás....35
3.2.5. Mellékletek....39
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében....43
3.3.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer....43
3.3.2. Javasolt agrártámogatási rendszer....45
3.3.3. Pályázatok....45
3.3.4. Egyéb....45
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja....45
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök....45
3.4.2. A kommunikáció címzettjei....47
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel....49
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció....51
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése....52
1.1. Környezeti adottságok....52
1.1.1. Éghajlati adottságok....52
1.1.2. Vízrajzi adottságok....52
1.1.3. Talajtani adottságok....53
1.2. Természeti adottságok....54
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek....55
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok....64
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok....65
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok....75
1.3. Területhasználat....76
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás....76
1.3.2. Tulajdoni viszonyok....76
1.3.3.Területhasználat és kezelés....77
2. Felhasznált irodalom....85
3. Térképek....87

3.1. Területi lehatárolás.....87
.....88
3.2. Élőhelytérképek.....89
Élőhelykódok magyarázata:.....93
3.3. Kataszteri térkép a kezelési egységekkel.....94
3.3. Észrevételek a HUBN20093 Bózsva-patak különleges természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban.....98

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bózsva-patak különleges természet-megőrzési terület

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUAN21007

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	832, 25 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
- 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy tűzlepke (Lycaena dispar)
- vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius)
- zempléni futrinka (Carabus zawadszkii)
- Petényi-márna (Barbus meridionalis)
- ingola fajok (Eudontomyzon spp.)
- halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus)
- szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)
- vöröshasú unka (Bombina bombina)
- sárgahasú unka (Bombina variegata)
- vidra (Lutra lutra)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Alsóregmec	81,77	9,8
Bózsva	350,67	42,1
Füzérradvány	60,85	7,3
Kovácsvágás	66,29	8
Mikóháza	62,85	7,6
Nagyhuta	6,11	0,7
Nyíri	40,47	4,9
Pálháza	49,78	6
Vilyvitány	113,46	13,6
Összes:	832,25	100

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
TK	172/TK/84	Zempléni Tájvédelmi Körzet	336,77	147/2007(XII.27) KvVM
Különleges madárvédelmi terület	HUBN 10007	Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygyel	A tárgyi Natura 2000 terület teljes egészében átfed a madárvédelmi területtel.	14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Országos ökológiai hálózat		Országos ökológiai hálózat övezet	A tárgyi Natura 2000 terület teljes egészében az Országos Ökológiai Hálózat övezet része. Legnagyobb része magterületbe sorolt, kisebb része ökológiai folyosó, illetve puffer terület.	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- A Zempléni Tájvédelmi Körzetre vonatkozóan korábban készült kezelési terv dokumentáció, de a természetvédelmi kezelési terv jogszabályi kihirdetése nem történt meg.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település	Végleges településrendezési terv elfogadás éve	határozatszáma
Alsóregmec	Nincs elfogadott rendezési terv.	Nem áll rendelkezésre.
Bózsva	2009. 2010-ben módosítva.	Nem áll rendelkezésre.
Füzérradvány	2007.	Nem áll rendelkezésre.
Kovácsvágás	2004.	Nem áll rendelkezésre.
Mikóháza	2010.	Nem áll rendelkezésre.
Nagyhuta	2008.	Nem áll rendelkezésre.
Nyíri	2006.	Nem áll rendelkezésre.
Pálháza	2008.	10/2008. (IV. 17.) Önk. rendelet
Vilyvitány	Nincs elfogadott rendezési terv.	Nem áll rendelkezésre.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A jelenleg érvényben levő körzeti erdőterv a már hatályát vesztett 1996. évi LIV. tv. alapján készült el, azonban a záró-jegyzőkönyvezés idején, már az 2009. évi XXXVII. tv. előírásai is figyelembe lettek véve. A természetmegőrzési területet érintő körzeti erdőterveket (a körzetek nevét, az érintett településeket, a 2013. évi erdőterület-adatokat és az erdőtervezés évét) az alábbi táblázat foglalja össze:

Erdőtervezési körzet	Érintett települések	Aktuális erdőterület (ha)	Erdőtervezés éve	Következő erdőtervezés éve
Hegyközi (2013-tól Alsó-Hegyközi)	Alsóregmec, Bózsva, Füzérradvány, Kovácsvágás, Mikóháza, Nagyhuta, Nyíri, Pálháza, Vilyvitány	347,3	2009	2019

A 2009. évi XXXVII. tv. által életbe léptetett új erdőtervezési rendszer szerint a természetmegőrzési terület erdőtervezési körzet szerinti beosztása megváltozott.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- A II/3 Zempléni Nagyvadas Vadgazdálkodási körzet 10 éves körzeti vadgazdálkodási terve. Jóváhagyta: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter
- Északerdő Zrt. 659200 (3525 Miskolc Deák tér 1.) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2013. március 1. – 2014. február 28. Jóváhagyta: B.-A.-Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Miskolc Blaskovics u. 24.
- 659410 Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége (3997 Füzérkomlós Felszabadulás út 31.) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2013. március 1. – 2014. február 28. Jóváhagyta: B.-A.-Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Miskolc Blaskovics u. 24.

- 659620 Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége (3989 Mikóháza Árpád út 43.) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2013. március 1. – 2014. február 28. Jóváhagyta: B.-A.-Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság, Miskolc Blaskovics u. 24.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- A Bózsván a halászatra jogosult az Északerdő Zrt. (3525 Miskolc, Deák tér 1.) Érvényes: 2009. január 1. - 2013.12.31. Jóváhagyta: B-A-Z. Megyei FVM Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelősége

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- 2-5. Tokaj-Hegyalja vízgyűjtő-gazdálkodási alegység Vízgyűjtő-gazdálkodási terve Közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

1.7.7. Egyéb tervek

- Nem ismert.

2. Veszélyeztető tényezők

Jelenleg ható tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	H	15	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás: a) Az imágók kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák, illetve bábok) elpusztítását eredményezheti. b) Olyan természeti állapotokat teremt, melyek nem felelnek meg a lepkék magas füvű rétekhez kötődő élőhelyi igényeinek. c) Csökkenti a nőstény egyedek petézési hajlandóságát, illetve szűkíti vagy súlyosabb esetben megszünteti azok petézési lehetőségeit. d) Hátrányosan befolyásolja a lepkék számára optimális mikroklímát, és egyes élőhelyek gyorsabb száradását idézheti elő. e) Veszélyezteti a nektárforrást jelentő virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását. Vérfű hangyaboglárka (Maculinea teleius): a) A faj populációinak fenntartása szempontjából jelentős veszélyforrás a nem megfelelő módon, illetőleg rossz ütemezéssel foganatosított kaszálás. A június 15-e után végzett kaszálás számottevő károkat okozhat a lepkefaj állományaiban, mivel visszavetheti a Sanguisorba officinalis virágkezdeményeinek kifejlődését, és ennek eredményeként a nőstény lepkék a rajzási időszakban még egyáltalán nem vagy csak korlátozottan találnak megfelelő fejlettségű virágzatokat a peterakáshoz. Az október 1-je (szeptember közepe) előtt végrehajtott kaszálás azért káros, mert ekkor a hernyók még a Sanguisorba virágzatán tartózkodnak, és a kaszálás a pusztulásukat okozza. b) A faj élőhelyein sok esetben gépi kaszálást végeznek, ami különösen veszélyes lehet, mert nagy teljesítményű kaszálógépekkel (illetve a rosszul időzített vagy indokolatlan gyakorisággal ismételt gépi kaszálások révén) komolyabb egyedszámú állományokat is ki lehet pusztítani, akár egyetlen vegetációs időszak alatt.
A03.03	Kaszálás felhagyása, hiánya	L	1	6430: A kaszálás elmaradásával a tájidegen fajok mellett a magaskórós gyomok, a mezei aszat (Cirsium arvense), héjakút mácsonya (Dipsacus laciniatus) és a nád (Phragmites australis) visszaszorításának lehetősége szűnik meg.

				6510: A kaszálás elmaradásával felszaporodhatnak a magaskórós gyomok, mint pl. a mezei aszat (Cirsium arvense), a héjakút mácsonya (Dipsacus laciniatus), de teljesen egyeduralkodóvá is válhat a nád (Phragmites australis).
				6440: A kaszálás elmaradásával felszaporodhatnak a magaskórós gyomok, mint pl. a mezei aszat (Cirsium arvense), héjakút mácsonya (Dipsacus laciniatus), de teljesen egyeduralkodóvá válhat a nád (Phragmites australis) is. Ezt követve a vegetáció jelentősen átalakul.
A04.01	Intenzív legeltetés különböző állatfajtákkal	M	15	Maculinea teleius Az élőhely túlzott mértékű legeltetése több ok miatt is káros a faj állományainak fennmaradása szempontjából: a) Az állatok közlekedése jelentősen igénybe veszi a biotópok talaját, a taposás tönkreteheti a gyep struktúráját, illetve felsértheti a talajfelszínt, ami az eredeti növényzet fajkészletének romlásával, és ezzel párhuzamosan tájidegen, inváziós növényfajok, gyomok megtelepedésével járhat, azaz végső soron a biotóp természeti minőségének számottevő mértékű romlását, illetőleg a lepkék életterének szűkülését idézheti elő. b) A legelés miatt számottevő mértékben csökkenhet a tápnövény (Sanguisorba officinalis) mennyisége vagy annak állományai akár időlegesen el is tűnhetnek az érintett területről, így a nőstény lepkék petézési lehetőségei erősen korlátozottá válnak, illetve a már kikelt lárvák nem jutnak elegendő táplálékhoz. c) A legeltetés szűkíti vagy megszüntetheti azt a magas füves élőhelyi struktúrát, amely az imágók jellegzetes viselkedése szempontjából lényeges feltétel. d) A M. teleius mirmikofil életmódot folytat (hernyói először az orvosi vérfüvön táplálkoznak, majd később hangyák adoptálják - bolyukba hurcolják, és táplálják - a lárvákat), ezért a taposás, illetve annak eredményeként a területen lévő hangyafészkek esetleges pusztulása a lepkefaj populációinak egyedszámában drasztikus csökkenést idézhet elő. Az intenzív és a teljes legeltetési idényben történő legeltetés a terület vegetációjának teljes átalakítását jelentheti, a domináns fajok, elsősorban a meghatározó pázsitfüvek pl. a réti ecsetpázsit (Alopecurus pratensis), a réti csenkesz (Festuca pratensis) vagy a tarackos tippan (Agrostis stolonifera) lecserélődnek és elsősorban a közönséges tarackbúza (Elymus repens) válik uralkodóvá. Ezen túl elszaporodhatnak a gyomok, a nitrogénkedvelő taxonok, mint pl. a mezei aszat (Cirsium arvense), egynyári seprence (Erigeron annuus), a héjakút mácsonya (Dipsacus laciniatus). Vérfüves gyepeken a legeltetést lehetőség szerint kerülni kell.

K02.01	Természetes szukcesszió	L	1	6430: A területen a magaskórós fajok előretörése, valamint a nádas dominánssá válása után a fűzfajok uralkodhatnak el. A cserjésedés időben korábban zajlik le. Az erdős állapot is, ha megfelelő a vízutánpótlás a puhafák gyors növekedése miatt korán bekövetkezhet.
				6510: A kaszálás felhagyása után megindul a becserjésedés is, kökény és galagonyacserjés foltok alakulnak ki, amelyek záródásukkal egyre fajszegényebb gyepszintet képeznek. Az erdősültségi szintig csak sokára, hosszú idő elteltével képesek csak eljutni.
B02	Erdőgazdálkodás	L	0,5	91E0: A ligeterők veszélyeztetése esetén a tarvágás utáni nem megfelelő erdőtelepítés - nem őshonos fajok alkalmazása - jelent komoly gondot. Ezen túl a természetes újulat szakszerűtlen kezelése, teljes mértékű meghagyása is veszélyt jelenthet.
B02.04	A lábonálló és/vagy fekvő holtfa eltávolítása	L	0,5	91E0: A holtfák eltávolításával olyan mikroélőhelyeket tüntetnek el, ahol a madarak odúkészítési lehetőségei szűnnek meg, valamint jelentős mértékben csökkenhet a rovarvilág fajgazdagsága. A mohák számára is kialakult mikroélőhelyeket is megszüntetjük ezzel.
D01.01	Ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	L	2,5%	*Nagy tűzlepke:* *a)* Gépi kaszálás során a mezőgazdasági járművek (bálaszállítók és traktorok) kerekei felsérthetik a lepkepopulációk élőhelyéül szolgáló gyepeket (különösen esős időszakokban jellemző a gépek által okozott mélyebb nyomvályúk, nyílt talajfelszínek kialakulása), ami sok helyütt elősegíti a tájidegen növényfajok, gyomok megtelepedését, ez pedig hosszabb távon a lepkék számára alkalmas növényzetű biotópok kierjedésének csökkenéséhez vezethet. b) A nehéz-gépjárművek által a talajra kifejtett jelentős mértékű terhelés ugyanakkor erősen veszélyeztetheti a lepkék lárváinak és/vagy bábjainak esetlegesen menedéket nyújtó hangyafészkek épségét is (noha e veszélyfaktor a nagy tűzlepke esetében a vérfűboglárkákhoz képest jóval csekélyebb). c) A burkolatlan utakon közlekedő gépjárművek kerekei elpusztíthatják azokat a lárvákat, melyek a tápnövény felkutatása céljából a gyep egyes pontjai között éppen az adott útszakaszon haladnak keresztül. *Vérfű hangyaboglárka:* A nagy tűzlepke kapcsán felsorolt tényezők itt is érvényesek. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a M. teleius fejlődéséhez elengedhetetlen a hangyagazdák jelenléte, ezért az élőhelyen lévő hangyafészkek esetleges károsodása (például a gépjárművek kerekei által kifejtett fizikai terhelés következtében) e lepkefaj populációinak fennmaradását is jóval érzékenyebben érinti.

H01	Felszíni vizek szennyezése	M	8 (A Bózsva teljes szakaszán)	Ingolák (Eudontomyzon sp.): A különféle háztartási hulladékokból bemosódó (vegyi) anyagok szennyezik a faj élőhelyét és rontják annak túlélési esélyeit. Petényi márna (Barbus meridionalis): A különféle háztartási hulladékokból bemosódó (vegyi) anyagok szennyezik a faj élőhelyét és rontják annak túlélési esélyeit. Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus): A különféle háztartási hulladékokból bemosódó (vegyi) anyagok szennyezik a faj élőhelyét és rontják annak túlélési esélyeit.
I02	Problémát jelentő őshonos fajok jelenléte, elterjedése	L	0,5	6430: A hazai őshonos fajok is felszaporodhatnak. A siskanád tippan (Calamagrostis epigeios) gyakran uralkodó lehet, ami sem természetvédelmi, sem gazdasági szempontból nem kívánatos. Ezen túl a magaskórós gyomok mellett: mezei aszat (Cirsium arvense), héjakút mácsonya (Dipsacus laciniatus), gilisztaűző varádics (Tanacetum vulgare), a nád (Phragmites australis) is gyakran összefüggő állományt alkot.
				91E0: A hazai fajok közül, elsősorban a gyepszintben egyes fajok özönnövényként felszaporodhatnak, mint a siskanád tippan (Calamagrostis epigeios) vagy a hamvas szeder (Rubus caesius).
				6510: A hazai őshonos fajok esetében is megtörténhet, hogy mint pl. a jelen esetben elsősorban a siskanád tippan (Calamagrostis epigeios) felszaporodhatnak, ami sem természetvédelmi, sem gazdasági szempontból nem kívánatos. A széna minősége is leromlik és a terület fajszáma is csökken.
				6440: A hazai őshonos fajok esetében is előfordulhat, hogy felszaporodnak, mint pl. ezen a területen elsősorban a siskanád tippan (Calamagrostis epigeios), ami sem természetvédelmi, sem gazdasági szempontból nem kedvező. A széna minősége leromlik ezzel, a terület fajszáma pedig csökken. Emellett még a festő zsoltina (Serratula tinctoria) is teljesen összefüggő állományt alkotott.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	0,6	Petényi márna (Barbus meridionalis): Az ezüstkárász (Carassius gibelio) és a razbóra (Pseudorasbora parva), bár csupán szórványosan és kis egyedszámban fordulnak elő a területen, táplálék- és élőhely konkurenciát jelentenek a Petényi-márna számára.
				Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus): Az ezüstkárász (Carassius gibelio) és a razbóra (Pseudorasbora parva), bár csupán szórványosan és kis egyedszámban fordulnak elő a területen, táplálék- és élőhely konkurenciát jelentenek a halványfoltú küllő számára.

				91E0: A tarvágás önmagában is jelentős kárt okozhat, az utána kialakuló cserjés kedvezhet a tájidegen özön, inváziós fajok előfordulásának, mint amilyen japán keserűfű (Fallopia japonica), fehér akác (Robinia pseudoacacia) vagy a zöld juhar (Acer negundo).
				6510, 6430: A területen tájidegen fajok felszaporodására is lehetőség van, mint az aranyvessző-fajok (Solidago spp.)
J02.05	A hidrográfiai működés módosítása,	M	12	Sárgahasú unka (Bombina variegata): Az élőhelyét a lehetséges hidrológiai változások, vízügyi beavatkozások, műtárgyak veszélyeztethetik. 91E0: A rendszeres és természetes vízutánpótlás megszüntetése az élőhelyi mozaikosság elvesztését, egyben ezzel jelentősen fajszám csökkenést és a vegetációtípusok elszegényedését okozza. A fák tekintetében is, de főleg a cserje és a gyepszintben tűnnek el a területre jellemző sajátosságok.
J03	Egyéb élőhely átalakulások	M	5	Vöröshasú unka (Bombina bombina): A Natura 2000 területről élőhelyei a szaporodást jelentő kisvizek degradációjával, vagy megszűnése miatt potenciálisan eltűnhet.
				Dunai tarajosgőte (Triturus dobrogicus): A Natura 2000 területről yei a szaporodást jelentő kisvizek degradációjával, vagy megszűnése miatt potenciálisan eltűnhet.
J03.02	Élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	H	8	Ingolák (Eudontomyzon sp).: A Bózsván található zúgók gátolják a faj hosszirányú vándorlását, ami főként az ívási időszakban kedvezőtlen.
				Petényi márna (Barbus meridionalis): A Bózsván található zúgók gátolják a faj hosszirányú vándorlását, ami főként az ívási időszakban kedvezőtlen.
				Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus): A Bózsván található zúgók gátolják a faj hosszirányú vándorlását, ami főként az ívási időszakban kedvezőtlen.
J03.02.03	Genetikai keveredés akadályozása	M	8	Ingolák (Eudontomyzon sp.): A Bózsván található zúgók elszigetelik egymástól az alvízi és felvízi állományokat, így gátolják a genetikai keveredést.
				Petényi márna (Barbus meridionalis): A Bózsván található zúgók elszigetelik egymástól az alvízi és felvízi állományokat, így gátolják a genetikai keveredést.
				Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus): A Bózsván található zúgók elszigetelik egymástól az alvízi és felvízi állományokat, így gátolják a genetikai keveredést.
M01.02	Aszály és csapadék-	M	8	Ingolák (Eudontomyzon sp.): Az utóbbi évek

	mennyiség csökkenés			száraz, meleg időjárásának hatására a Bózsva vízszintje nyáron jelentősen lecsökkent, veszélyeztetve ezzel a vízfolyásban élő példányok túlélését.
				Petényi márna (Barbus meridionalis): A nyári száraz, meleg időjárás hatására a Bózsva és a Bisó vízszintje olyan mértékben is lecsökkenhet, ami veszélyezteti a vízfolyásban élő példányok túlélését. Extrém esetben a meder ki is száradhat.
				Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus): A nyári száraz, meleg időjárás hatására a Bózsva vízszintje olyan mértékben is lecsökkenhet, ami veszélyezteti a vízfolyásban élő példányok túlélését. Extrém esetben a meder ki is száradhat.
F03.01.01	Vadak károkozása (túltartott vadállomány)	L	15	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A Natura 2000 terület déli oldalát erdőség szegélyezi, ahonnan a vadak táplálkozás céljából rendszeresen átjárnak a lepkefaj élőhelyeit képező rétekre. A gyepen az állatok közlekedése által okozott taposási károk, valamint a tápnövények lerágása önmagában is negatív hatású, azonban különösen a vaddisznók tevékenysége jelent veszélyt, mert ezek az állatok feltúrják a gyepet, és ezáltal jelentősebb mértékben is rombolhatják annak minőségét. Vérfű hangyaboglárka(Maculinea teleius): A Natura 2000 terület déli oldalát erdőség szegélyezi, ahonnan a vadak táplálkozás céljából rendszeresen átjárnak a lepkefaj élőhelyeit képező rétekre. A gyepen az állatok közlekedése által okozott taposási károk, valamint a tápnövények lerágása önmagában is negatív hatású, azonban különösen a vaddisznók tevékenysége jelent veszélyt, mert ezek az állatok feltúrják a gyepet, és ezáltal jelentősebb mértékben is rombolhatják annak minőségét. Mindez a nagy tűzlepkéhez képest két okból fenyegeti nagyobb mértékben a M. teleius állományait: egyrészt azért, mert a faj egyedüli tápnövénye az őszi vérfű, tehát a növényzet lerágása ez esetben súlyosabb következményekkel járhat, másrészt pedig azért, mert a taposással okozott károk, és a talaj feltúrása veszélyezteti a lepkefaj hangyagazdáinak fészkeit.
C01.01	Illegális kavicskitermelés	L	3	A Bózsva alsó szakaszán fordul elő, a jelölő halfajok mindegyikét veszélyeztetheti.

Potenciális veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J02.04.01	Árvíz (potenciális)	L	0,5	6440: A tartós vízborítás, hasonlóan más hazai folyó menti területekhez is a vegetáció teljes átalakulását jelentheti. A természetvédelmi szempontból is fontos kaszálórétek, mocsárrétek aránya csökkenhet. A hosszabb vízborítás idején, ugyanakkor új, teljesen víz által maghatározott élőhelytípusok jelentek meg a gazdasági szempontból fontos gyepek rovására.
J02.04.01	Árvíz (potenciális)	L	1,5	Az érintett lepkepopulációk szempontjából e veszélyforrás körébe sorolandók mindazon esetek, amikor - akár természetes, akár mesterséges eredetű okok miatt - az élőhelyek árvízzel vagy belvízzel kerülnek elárasztására. Mindez természetesen a Natura 2000 terület azon részein jelenthet komolyabb veszélyt, ahol felszíni vízfolyások vannak (itt természetesen a térség vízbázisát alapvetően meghatározó Bózsva-patak elsődleges szerepe emelendő ki, ugyanakkor annak mellékágai vagy az abba torkolló más vízfolyások – például a Hosszú-patak – is szerepet játszhatnak árvízi helyzet kialakulásában). *Nagy tűzlepke:* A lepke hernyója jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket alakít ki magának, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy a faj számára ez a megoldás sem nyújt korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) maximum 10-14 nap után nagy esélylyel elpusztulnak a vízben. *Vérfű hangyaboglárka:* A tartósabb vízborítás a fent említettekhez hasonló fenyegetést jelent a M. teleiusra nézve is, azzal a kitétellel, hogy árvíz vagy belvíz esetén nem csak a lárvák vagy a bábok, hanem a hernyókat gondozó hangyák is elpusztulnak. Jelentősebb mértékű, tartós, illetve rendszeres vízelöntés során annak mértékétől függően fennáll továbbá a vérfű visszaszorulásának vagy kipusztulásának veszélye is (igaz, a tárgyalt élőhelyek esetében ez nem jelent érdemi fenyegetést).Az érintett lepkepopulációk szempontjából e veszélyforrás körébe sorolandók mindazon esetek, amikor - akár természetes, akár mesterséges eredetű okok miatt - az élőhelyek árvízzel vagy belvízzel kerülnek elárasztására. Mindez természetesen a Natura 2000 terület azon részein jelenthet komolyabb veszélyt, ahol felszíni vízfolyások vannak (itt természetesen a térség vízbázisát alapvetően meghatározó Bózsva-patak

H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	1	Ezt a potenciális fenyegetettséget egyebek mellett arra tekintettel is lényeges kiemelni, hogy az élőhelyek vízellátásának és diverzitásának fenntartásában alapvető szerepet betöltő Bózsva-patak (valamint annak néhány mellékcsatornája) a Natura 2000 terület teljes egészét átszeli, ezáltal az egyes biotópokat össze is kapcsolja, és ezért a vízfolyásoknak, valamint a mezőgazdasági tényezőknek számos metszéspontjuk van. Nagy tűzlepke: A vizsgált Natura 2000 területen a Bózsva-patak számos helyütt mezőgazdasági művelés alatt álló parcellák között vagy azok mentén folyik, és különösen csapadékosabb időjárás, magasabb vízállás esetén szállít vizet a lepkefaj biotópjaira. Ennek következtében a felszíni vízbázis esetleges szennyeződése veszélyforrást jelenthet a lepkefaj élőhelyeire, tápnövényeire, valamint az egyedek épségére nézve egyaránt (akár közvetlenül a mezőgazdasági járművekből kifolyt olajszármazékok, akár a gépek által szétszórt növényvédő szerek, gyomirtók, műtrágyák, illetve egyéb vegyszerek következtében). Vérfű hangyaboglárka: A tűzlepke kapcsán leírtak itt is érvényesek, azzal a megjegyzéssel, hogy e veszélyeztető tényező a tápnövény-állományok károsítása, valamint a hangyafészkek egyidejű mérgezése esetén a lepkét fokozott mértékben, többszörösen sújthatja.
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata, de csak potenciális veszélyeztető tényező	L	2	A vizsgált térségben a jelölő lepkefajok tényleges vagy potenciális élőhelyeinek egy része mezőgazdasági területek közelében vagy azok mentén helyezkedik el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, műtrágyákat, mindamellett a vegyi anyagok vízben való oldódásuk esetén a gyökérzeten keresztül is bejutnak a növények szervezetébe. Ezek a hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő. E veszélyforrás kapcsán fontos az alábbi szempontok figyelembe vétele: a) A fent felsorolt lepkefajok hernyói igen érzékenyek a tápnövényre rakódott porra és/vagy a vegyszerekre, ezért az ilyen hatásoknak kitett leveleket már a szennyező anyagok viszonylag alacsonyabb koncentrációja esetén sem fogyasztják el. b) Az ősz vérfűvirágzatát, illetve leveleit érő vegyszerek maradványai a M. teleius petéire, lárváira, valamint a petéző lepkékre egyaránt káros hatással vannak. c) Ha a vegyi anyagok a talajba/talajvízbe szivárognak, úgy károsodhatnak a vérfű hangyaboglárka hangyagazdáinak fészkei, valamint az ott fejlődő lárvák és bábok. Ez a veszélyforrás – noha jóval csekélyebb formában

				- a nagy tűzlepkét is érintheti, mivel esetenként ez a faj ugyancsak szimbiózisban él különböző hangyafélékkel.
J02.01.03	Csatornák, gátak, medencék, mocsarak, vagy gödrök, feltöltése	L	0,2%	*Nagy tűzlepke* E veszélyforrás (noha annak jelentősége a térségben egyelőre még nem számottevő) az alábbi okok miatt jelenthet fenyegetést a faj állományaira: a) A mélyebb fekvésű területek, lápok, vizenyős élőhelyek feltöltődését egyaránt előidézhetik természetes folyamatok, valamint – legtöbbször csak közvetett formában érvényesülő - emberi tevékenységek. Utóbbi esetkörbe tartozik az a sok helyütt tapasztalható gyakorlat, melynek során a gazdálkodók kifejezetten arra törekszenek, hogy az érintett terület egészét vagy lehető legnagyobb részét művelés – elsősorban kaszálás vagy legeltetés – alá vonják. A minél teljesebb hatásfokot célzó művelési gyakorlat természetvédelmi szempontból káros hatásai egyebek mellett abban is megnyilvánulnak, hogy a lápréti fajok élőhelyéül szolgáló gyepeknek már csak azokat a belső, mélyebb részeit nem kaszálják le, ahová – egyelőre – még géppel is csak nehezen vagy egyáltalán nem tudnak bejutni. A kaszálásnak ez a teljességre törekvő módja – amellett, hogy szűk korlátok közé szorítja az ilyen biotópokban élő fajok életterét – azzal is együtt jár, hogy a gazdálkodók évről-évre egyre nagyobb sávokat tudnak művelés alá vonni a korábban még többé-kevésbé érintetlenül hagyott gyepek szegélyeiből. Ezek a részek aztán viszonylag hamar száradnak, és járulékos hatásként a csapadékvíz hordaléka, valamint a területen hagyott növényi maradványok lassanként ezeket a szegélyeket is töltik, majd a folyamat a következő évi kaszálásokkal kezdődik elölről, ekkor már viszont egyre kisebb kiterjedésű nedves, lápos, zsombékos gyepfoltok széléből vonva el újabb élőhely-sávokat. b) Hosszabb idő alatt közvetett módon a fentiekhez hasonló folyamatokat idézhet elő az intenzív legeltetés is, azzal a kitétellel, hogy az állatok által okozott taposási károk miatt a nedves gyepek, láprétek, mocsárrétek, és hasonló – egykor még kiváló fajkészletű, jó természetességű – vizes élőhelyek leromlásának, majd pusztulásának üteme az ilyen esetekben még gyorsabb. c) Az élőhelyek feltöltés/feltöltődés következtében való megszűnése, mint veszélyforrás, különösen jelentős az olyan, mély fekvésű területek esetében, melyeket több oldalról is mezőgazdasági céllal hasznosított parcellák vesznek körül (a vizsgált Natura 2000 területen több ilyen biotóp található), illetőleg ame-

				lyek tanyák, gazdaságok közvetlen közelében vannak. Megjegyzendő, hogy a völgyek alacsonyabb részein lévő vizenyős, nedves rétek feltöltődése nem csak az olyan gyepekre jelent veszélyt, ahol kutatásaink során L. dispar populációkat találtunk, hanem olyan biotópok vonatkozásában is, melyek a faj potenciális élőhelyei. d) A csatornák esetleges feltöltése/feltöltődése azért jelenthet veszélyt a Lycaena dispar populációira, mert jellemzően ezek a felszíni vízfolyások biztosítják az üde rétek vízutánpótlásának jelentős részét. Ha ez megszűnik, akkor bekövetkezhet az érintett biotópok fokozatos száradása, amely mind a tápnövények rendelkezésre állása, mind pedig a lepkék optimális élőhelyi feltételeinek biztosítása (például megfelelően párás mikroklíma) szempontjából káros hatású. e) A medence jellegű, mélyebb fekvésű élőhelyek feltöltése esetenként célzatos tevékenységek során is bekövetkezik (és általában különböző eredetű törmelékek, illetve más hasonló hulladékok elhelyezésével, terítésével valósul meg). *Vérfű hangyaboglárka:* A tűzlepke kapcsán leírt, általános érvényű megállapítások a M. teleiusra is érvényesek, azzal a megjegyzéssel, hogy mivel e faj monofág életmódot folytat, szoros kötelékben él hangyagazdáival, valamint terjedési képességei is korlátozottabbak, ezért állományait az itt tárgyalt veszélyeztető tényező sokkal súlyosabban károsíthatja, mint más lepkefajokat (ide értve a nagy tűzlepkét is).

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok – vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii*), tiszai ingola (*Eudontomyzon danfordii*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis petenyii*) – és egyéb védett fajok, valamint jelölő és egyéb érzékeny élőhelytípusok (Sík- és dombvidéki kaszálórétek 6510, hidrofil magaskórós szegélytársulások 6430, 91E0*-Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)) kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A Petényi-márna és a tiszai ingola állományainak fennmaradása érdekében természetközeli állapotú, gyorsabb folyású szakaszok fenntartása, amelyeken a hosszirányú átjárhatóság biztosított. A vízfolyások menti kísérő fás vegetáció fenntartása, a kisvízi meder szélén is. Ahol ez hiányzik, ott őshonos fajokból (elsősorban füzekből, mézgás égerből) álló ligetet szükséges felnőni hagyni, szükség esetén telepíteni. Az értékes halállományok növekedése érdekében a telepített pisztrángállományok visszaszorítása szükséges. Haltelepítés csak

indokolt esetben végezhető, s akkor is csak őshonos, a víztérre jellemző halfajok alkalmazásával.

- A zempléni futrinka állományainak fennmaradása érdekében a szegélyzónák (bokros erdőszegélyek, magaskórósok) megőrzése szükséges.
- A vérfű hangyaboglárka állományok fennmaradása érdekében a vérfüves üde gyepek kaszálással történő fenntartása időbeni korlátozás mellett. s
- A HUBN10007 különleges madárvédelmi területtel való érintettség miatt a területen előforduló Natura 2000-es madárfajok – elsősorban a terület nedves gyepjeiben élő a haris (Crex crex), valamint a fákon fészkelő fokozottan védett madárfajok – életfeltételeinek, zavartalanságának biztosítása.
- A jelölő fajok esetében az állományváltozások monitorozása.

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) a fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

A kezelési egységek lehatárolása az egyes azonos kezelést igénylő élőhelyek (Á-NÉR-szerinti elkülönítés) összevonásával jött létre. Egyes esetekben csak 1-1 speciális igényű élőhely tartozik egy kezelési egységbe. A vonatkozó térkép a 3.2.5. fejezetben található.

<u>Kötelező érvényű előírások</u>

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/ 2004. (X.8.) Korm. rendelet, valamint az erdők és fásítások esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer megállapításáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerinti előírásokat a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs kifizetéseknél is alkalmazni kell. A támogatás igénybevétele esetén kötelezően alkalmazandó a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” feltételrendszere.

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít.

Önkéntesen vállalható előírások

3.2.1.1. VIZES ÉLŐHELYEK

KE-1 kezelési egység

A Bózsva-patak lassú folyású részein kialakult hínarasok és a vízparti növényzet beavatkozás nélkül fenntartandó érzékeny élőhelyek. A felszíni víz szennyezését kell megakadályozni. A jelölő halfajok megóvása miatt a vegyszerhasználat és a haltelepítés kerülése szükséges.

(1) Meghatározás: Á-NÉR kód: Ac és B2, Álló és lassan folyó vizek hínárnövényzete és harmatkásás békabuzogányos , pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet; Natura 2000 kód: 3150 Természetes eutóf tavak Magnopotamion és Hydrocharition hínárnövényzete
(2) Érintett földrészletek: Alsóregmec 057/6a, 057/6b, 057/6c, Mikóháza 077, 078/2, 079/1

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Magyarázat
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.	Partmenti zónára, mint gyepes élőhelyre értendő.
Kód	Vizes élőhelyekre vonatkozó előírások	
V1	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V4	Tilos a kaszálás.	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.	

3.2.1.2.GYEPEK

Gyepek esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élőhelyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen a megfelelő és kímélő agrotechnika kiválasztása, a közösségi jelentőségű és védett fajok életmenetét, virágzását figyelembe vevő kaszálási és legeltetési időpont, legeltetési sűrűség és legelő állatfajok megválasztása.

KE-2 kezelési egység

A területen a magaskórós szegélytársulások és a vérfüves mocsárrétek sérülékeny élőhelyek, melyek a jelölő lepkefajok tápnövényeinek is élőhelyei. Megőrzésüknél mindig az aktuális vízállapotokat is figyelembe vevő, lehetőleg kíméletes, lehetőleg kézi módszerrel történő kaszálás - esetleg sávos - képzelhető el, melynek időpontját a jelölő lepkefajok életmenetéhez, valamint a madárvédelmi Natura 2000-es területtel való érintettség miatt az itt revírt foglaló haris (Crex crex) állományok szaporodásához és fiókaneveléséhez alkalmazkodva kell megválasztani.

(1) Meghatározás: 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai", (D5)
(2) Érintett földrészletek: Alsóregmec 055/3, Füzérradvány 041, 038/5, 042a, Pálháza 025

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Magyarázat
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	Kivéve az inváziós növények pontpermetezése.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.	
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.	
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.	Lehetőleg kézi módszerrel
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.	
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
Gy75	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.	
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.	
GY96	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.	Az őszi vérfüves foltokban kell kijelölni.
GY99	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.	
Gy111	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.	Az őszi vérfüves foltokban elhagyott területekre értendő.

GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	A vérfüves területek június 15 előtt – amennyiben van megfelelő mennyiségű fű – kaszálhatók, a későbbi időpontban történő kaszálás esetén az elhagyandó foltokat a nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.

KE-3 kezelési egység

A területen a vérfüves mocsárrétek (D34) sérülékeny élőhelyek, melyek a jelölő lepkefajok tápnövényeinek is élőhelyei. Megőrzésüknél mindig az aktuális vízállapotokat is figyelembe vevő, lehetőleg kíméletes, lehetőleg kézi módszerrel történő kaszálás - esetleg sávos - képzelhető el, melynek időpontját a jelölő lepkefajok életmenetéhez, valamint a madárvédelmi Natura 2000-es területtel való érintettség miatt az itt revírt foglaló haris (Crex crex) állományok szaporodásához és fiókaneveléséhez alkalmazkodva kell megválasztani. Mivel ez a kezelési egység foglalja magába a vérfű hangyaboglárkák (Maculinea teleius) legjelentősebb élőhelyeit, a legeltetés itt nem javasolt. A gépi szárzúzás sem javasolt. Javasoljuk a sávos vagy mozaikos kaszálás foganatosítását. Ennek során kiemelt figyelmet kell fordítani a legüdébb, legjobb természetességű gyeprészekre, és különösen azokra, melyekben a legtöbb sóskaféle (Rumex spp.) és őszi vérfű (Sanguisorba officinalis) található, illetőleg amelyek virágos növényekben is a leggazdagabbak. A kaszálási módszerek közül csak a kézi kaszálást kell előnyben részesíteni. Stabil, nagy egyedszámú vérfű hangyaboglárka populációk fenntartásához mérsékelten kaszált, nagyjából homogén szerkezetű, július közepére már virágzásnak indult, jelentős tőszámú őszi vérfű állományok a legoptimálisabbak. Ennek biztosítása céljából a június 15-étől október 1-jéig terjedő időszakban kerülni kell az őszi vérfüves rétek teljes területének kaszálását. A vérfüves folt 30%-a évente változó helyen kaszálatlanul hagyandó. Mivel a jelölő lepkefaj élőhelyei nagyon érzékenyek legoptimálisabb a NP igazgatósággal egyeztetett kaszálási terv elkészítése.

Az ecsetpázsitos kaszálórétek (E1) nem mocsarasodó, fajszegényebb, esetleg gyomosodó, kiszáradó kevésbé érzékeny típusain a kaszálás mellett a legeltetés is elképzelhető megfelelő létszámú (0,2-0,3 SZA/ha) szarvasmarhával. A legeltetés módszerét, a legelő állat mennyiségét, az állatok legelőterületen való tartózkodásának időpontját és intervallumát azonban a nemzeti park igazgatósággal (NPI) egyeztetni kell, hiszen a legelésből az érzékeny vérfüves élőhelyeket ki kell hagyni. Ezeken a területeken a NP igazgatósággal egyeztetett legelési terv az optimális megoldás.

(1) Meghatározás: 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), 6440- Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei és gyomosodott változataik (D34, E1, OC)

(2) Érintett földrészletek:

Alsóregmec 052, 076, 054/1a, 054/2, 054/3, 055/1, 055/2, 055/3, 056/1, 057/2, 057/4, 057/5a, 0527/5b, 057/6a, 057/6b, 057/6c, 057/7, 057/8, 057/9
Bózsva 020, 022, 023, 01027, 01028/2, 015/18, 015/19, 017a, 017b, 019a, 021/12, 021/4, 021/5b, 021/6b, 021/7b, 021/8b, 021/8f, 021/9b
Füzérradvány 040, 054b 055, 057, 038/2, 038/4, 038/5, 038/6, 039/1, 042a
Kovácsvágás 029, 031, 034/9, 035, 036, 025/3b, 030/1a, 030/1b, 030/2a, 030/2b, 034/4a, 034/9

Mikóháza 029, 076, 030/1, 030/2, 030/3c, 079/1, 079/2, 079/3, 079/4, 080/1
Nyíri 069, 070, 071, 063a, 063b, 063c, 063d, 065a, 068/1, 068/2
Pálháza 025, 027/1, 027/11, 027/7, 027/8, 027/9, 032/8
Vilyvitány 0114/8a, 0114/9, 0116, 0125a, 0125b, 0126/1, 0126/2, 0128/1a, 0128/1b, 0128/1c, 0128/2a, 0128/2b, 0129/1, 0129/4, 0129/5, 0129/6, 0133/3b
(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Magyarázat
GY01	Felülvetés nem megengedett.	
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.	
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Legeltetés csak az ecsetpázsitos és gyomos foltokon, a vérfüves gyepeken nem.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.	
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.	
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY62	A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.	
GY67	Legeltethető állatfajta: szarvasmarha	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.	
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY116	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.	
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	

Gy75	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen.

3.2.1.3. ERDŐK, CSERJÉSEK

- - Figyelemmel a hatályos jogi szabályozásra általános irányelvként rögzíthető, hogy a jelölő erdős élőhelytípus (91E0) kedvező természetességi állapotú (természetes és természetszerű erdő, illetve esetleg származék erdő besorolású) állományainál a Natura 2000 rendeltetést elsődleges rendeltetésként kell feltüntetni.
- - A folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok (átalakító, szálaló, illetve véderdők) esetében faanyag-termelést nem szolgáló üzemmód) minél nagyobb területen való alkalmazása.
- - A sérülékeny termőhelyen álló, véderdő jellegű és általában természetvédelmi szempontból is jelentős erdők kisebb, önálló erdőrészletként nem leválasztható állományaiban – az erdőrészlet egészéhez viszonyítva – differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A véderdő jellegű foltok általában aktív gazdálkodás nélkül, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva tartandók fenn, a kezelési feladatok e helyeken az idegenhonos fafajok kiszorítására, a vadkár megelőzésére, a felújulási folyamat segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdősávok gondozására terjednek ki.
- - A beavatkozásokkal érintett erdők állománynevelése (tisztítások, gyérítések) során az őshonos elegyfafajok egyedei kímélendők, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal elegyes erdőkben a munkákat az őshonos fafajok megtartásával, az idegenhonos fafajok rovására kell elvégezni. A nevelési munkák során kerülni kell az egyenletes hálózatot kialakító, homogenizáló jellegű beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélőhelyek, stb.) megtartására, fokozására.
- - A vágásos és átalakító üzemmódba sorolt erdőknél a termőhelyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. Gyorsan növő fafajok állományaiban (égeresek, füzesek) így 40-70 év, közötti vágásérettségi szakaszok határozhatók meg.
- - Az erdőfelújítások során a tarvágások mellőzése és a minél vegyeskorúbb, változatosabb állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása lehet az irány. Legfontosabb célként a rövid idő (5-10 év alatt) alatt végigvezetett, egyenletes bontáson alapuló, ismét egykorú, homogén állományokat produkáló ernyős felújítóvágásoktól való eltávolodást lehet megfogalmazni, s helyettük a 15-30 évre elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos) beavatkozással végzett felújítóvágások (egyes ligeterdő-állományokban a szálalás) alkalmazását kell szorgalmazni. A területen jelenleg nincs erdőtervi lehetőség drasztikus beavatkozásra, nincs tarvágás, felújítóvágás bontó- és végvágási lehetőség, ezt a további erdőtervi ciklusok időszakában is meg kell őrizni.
- - A természetmegőrzési területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos aránya és térbeli mintázata a potenciális természetes erdőtársulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők zöme (erdei- és lucfenyvesek) gyertyános-tölgyes klímában található, így rekonstrukciójuk esetében a gyertyános-kocsánytalan tölgyes állományok kisebb (10-15 ha-os) növekedése prognosztizálható. Az idegenhonos fafajú erdők fafajcserés átalakítása természetvédelmi szempontból távlatilag indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.

- - A távlati célállomány-típusok minden erdőterületen a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfafajok alkotta, a potenciális természetes erdőtársulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek.
- A fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának, időjárási körülményeinek, illetve talajállapotának megválasztása: ezeket a feladatokat elsősorban a fő vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15 és március 15.) kell elvégezni.
- - Az erdők jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdei biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélőhelyek megtartása és bővítése is. A mikroélőhelyek részben termőhelyi eredetűek (pl. kőgörgeteg, sziklakibúvás, források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. gyökértányérok, álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas-taplós törzsek, kéregleválások). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlététől számos élőlénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), így a gazdálkodási célzatú beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsátmérő feletti holtfa, hektáronként legalább 5 m^3 mennyiségben) visszahagyandó. Jelenleg a különleges (védett) elsődleges rendeltetésű erdők aránya 95 % területarány fölötti, ahol az érvényes erdőtervi előírások szerint valamennyi, 15 cm feletti holtfa és odvas fa visszahagyandó. Ezen a szabályozáson a következő erdőtervi ciklusok alatt sem szabad változtatni.
- - Az erdőkben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a Natura 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében foganatosítható intézkedések: a lelőhely, fészkelőhely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élőlénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.
- - A vizsgálati területen belül felmerülő, erdőgazdálkodási tevékenységre visszavezethető veszélyeztető tényezők mérséklése vagy megszüntetése a fentebb ismertetett irányelvek alkalmazásával jórészt biztosítható!

KE-4 kezelési egység

Az élőhely területe egyre inkább csökken. Az élőhely különleges, speciális a fajösszetétele, nagyon sérülékeny. Az erdészeti tevékenység során a lábonálló fák megőrzése fontos és a terület érintetlenségét biztosítani kell. Arra különösen vigyázni kell, hogy a terület élőhelyén a mozaikosság megmaradjon, ami a vizes foltok változatossága terén a legfontosabb. A területre tájidegen fajok bekerülése az élőhely átalakulását okozhatja, ami miatt a terület jellege is megváltozhat.

A védett természeti területre (Zempléni Tájvédelmi Körzet) eső előfordulások részben érintetlenül tartandók fenn, részben pedig csak árvízvédelmi indíttatású (a meder-karbantartáshoz, vízlevezetéshez szükséges volumenű) beavatkozásokkal érinthetők.

Az erdészeti, illetve fakitermelési munkák során az elegyesség és az állományszerkezeti változatosság megtartása-fokozása, a drasztikus beavatkozások mellőzése, illetve az állományokhoz kötődő mikroélőhelyek kímélete emelhető ki.

Az érintett állományokra – azok elhelyezkedése és mérete miatt – elsősorban minimális beavatkozással érintendő élőhelyekként és nem természeti erőforrásként (hasznosítható faanyagot tartalmazó erdőkként) kell tekinteni.

(1) Meghatározás: Natura 2000 kód: 91E0 Enyves éger *(Alnus glutinosa),* füzek és magas kőris alkotta ligeterdők *(Alno padion, Alnion incanae, Salicion albae);* Á-NÉR kód: (J4, J5)

(2) Érintett földrészletek:

Alsóregmec 033, 046, 052, 054/1a, 054/1a, 055/3, 055/3, 056/1, 057/2, 057/6a, 057/6b, 057/6c, 057/7

Bózsva 010, 020, 022, 023, 01024, 01025, 01026, 01027, 09/1, 09/2, 01028/2, 015/18, 017a, 017b, 019a, 019a, 021/12, 021/4, 021/5b, 021/6b, 021/7b, 021/8b, 021/8f, 021/9b

Füzérradvány 040, 043, 055, 056, 057, 058, 059, 060, 038/2, 039/1, 042a, 042b

Kovácsvágás 034/4a, 035, 036

Mikóháza 029, 076, 077, 030/1, 030/2, 030/3c, 078/1, 078/2, 079/1, 079/4, 080/1, 080/2

Nagyhuta 0117, 0116/1, 0116/10, 0116/11, 0116/12, 0116/13, 0116/14, 0116/15, 0116/16, 0116/17, 0116/18, 0116/19, 0116/2, 0116/20, 0116/21, 0116/22, 0116/3, 0116/4, 0116/5, 0116/6, 0116/7, 0116/8, 0116/9

Nyíri 064, 066, 069, 070, 071, 063a, 063b, 063c, 063d, 065b, 068/1, 068/2

Pálháza 030, 031, 041, 042, 027/1, 027/10, 027/11, 027/7, 027/8, 027/9, 032/8

Vilyvitány 0115, 0116, 0117, 0118, 0119, 0120, 0121, 0127, 0130, 0131, 0131, 0132, 0114/10, 0114/2, 0114/3b, 0114/4, 0114/5, 0114/6a, 0114/6b, 0114/7a, 0114/7b, 0114/8a, 0114/8b, 0114/9, 0125a, 0125b, 0126/1, 0126/2, 0128/1a, 0128/1b, 0128/1c, 0128/2a, 0129/1, 0129/2, 0129/3, 0129/4, 0129/5, 0129/6, 0133/3b

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások	Magyarázat
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.	
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.	
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.	
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.	
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.	
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.	
E27	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.	
E51	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.	
E55	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes	

	egyeztetést követően.	
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.	Inváziós és intenzíven terjedő lágyszárú fajok visszaszorítására.

Élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az állományok hosszú távú fenntartása elsősorban a kapcsolódó területek védőfunkciójának biztosításával lehetséges, így ezeken a szomszédos területeken olyan típusú élőhelyfejlesztési lépések (pl. szántó-gyep konverzió, gyomos területek rendszeres kaszálása) javasolhatók, melyek a láperdők és láposodó égeresek táji szintű ökológiai hálózatba illesztését, illetve a gazdálkodási környezet melletti fenntartását egyaránt megoldják.
- A fás növényzet nélküli folyó- és patakszakaszokon – összhangban a mederfenntartási elképzelésekkel – őshonos, a területen is jellemző fajokból álló fasorok, illetve keskeny erdősávok telepítését is meg lehet fontolni. Megfelelő méretű területsáv rendelkezésre állása esetén (főként gyomos gyepek és szántók rovására) szóba jöhet vízfolyások menti állományok kiszélesítése is. A fásítási/erdősítési munka lehetséges célfafajai: fehér nyár, fehér fűz, törékeny fűz, mézgás éger.
- Korábbi meliorációs munkával érintett mederszakaszokon patakrevitalizációs tevékenység indokolt lehet.

KE-5 kezelési egység

Az erdők természetközeli állapotának megőrzése szempontjából elengedhetetlen, hogy a területre tájidegen fajok bekerülése vagy nem a területre jellemző fafajok ültetése mellőzve legyen, mivel ez az élőhelyek átalakulását, természetességük romlását okozza. A meglévő tájidegen elegyes erdőket honos fafajúvá kell lassanként alakítani. A mészkerülő erdőfoltok különleges értéket képviselnek, a bennük élő ritka fajok populációinak megőrzése szempontjából az erdészeti tevékenység korlátozása elsődleges. A madárvédelmi szempontokat a madárvédelmi területtel való átfedés miatt itt is figyelembe kell venni.

(1) Meghatározás: Natura 2000 kód: Pannon cseres-tölgyesek *(91M0),* Pannon gyertyános-tölgyesek *(91G0),* Szubmontán és montán bükkösök *(Asperulo-Fagetum) (9130),* Mészkerülő bükkösök *(Luzulo-Fagetum) (9110)* valamint ezek fiatalosai és vegyes lombkoronájú spontán erdői. Natura 2000 kód: K2, K5, K7a, K7b, L4a, P3, RA, RB

(2) Érintett földrészletek:

Bózsva 015/18, 015/19, 017a, 017b
Füzérradvány 038/3, 038/4, 039/1, 040
Kovácsvágás 025/3b
Nagyhuta 0116/1, 0116/10, 0116/11, 0116/12, 0116/13, 0116/14, 0116/15, 0116/16, 0116/17, 0116/18, 0116/19, 0116/2, 0116/20, 0116/21, 0116/22, 0116/3, 0116/9
Nyíri 064, 069, 071, 063a, 068/1, 068/2
Pálháza 032/8

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások	Magyarázat
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.	
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.	
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.	
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.	
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.	
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m^3/ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es	

	sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.	
E51	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.	
E55	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.	
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.	
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.	Inváziós és intenzíven terjedő lágyszárú fajok visszaszorítására.

KE-6 kezelési egység

A bokorfüzesek egyre nagyobb teret hódítanak el a gyepes élőhelyekből visszaszorításuk alapvető feladat. Az időbeni korlátozásra a cserjéseket előnyben részesítő énekesmadarak (tövisszúró gébics, karvalyposzáta) fészkelési időszakára tekintettel, a madárvédelmi területtel való átfedés miatt is szükséges. Ugyanakkor számos lepke és madárfaj a bokros szegélyeket előnyben részesíti, úgyhogy erdővel érintkező szegélyzónát hagyni kell.

1) Meghatározás: Á-NÉR kód: Bokorfüzesek (itt: P2a). Natura 2000 kód: -

(2) Érintett földrészletek:

Alsóregmec 052, 054/1a, 055/1, 055/2, 055/3, 056/1, 057/2, 057/7, 057/8, 057/9
Bózsva 09/1, 010, 015/18
Füzérradvány 040, 041, 043, 055, 057, 058, 038/2, 038/3, 038/4, 038/5, 038/6, 039/1, 039/2, 042a, 042b, 054b
Kovácsvágás 027, 029, 031, 032, 033, 035, 036, 025/3b, 030/1a, 030/1b, 030/2a, 034/4a, 034/8a, 034/8b
Mikóháza 029, 076, 077, 030/1, 030/2, 078/1, 078/2, 079/1, 079/4, 080/1, 080/2
Nyíri 064, 069, 071, 063a, 063b, 063c, 063d, 068/1
Pálháza 025, 026, 027/11, 027/6, 027/7, 027/8, 032/8
Vilyvitány 0115, 0116, 0119, 0120, 0121, 0130, 0131, 0132, 0114/2, 0114/3b, 0114/9, 0125a, 0126/1, 0128/1a, 0128/1b, 0128/1c, 0129/1, 0129/2, 0129/3, 0129/4, 0129/5, 0129/6

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások	Magyarázat
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.	
GY118	Élőhelyrekonstrukció.	A NPI által meghatározott területeken gyeppé alakítás.
E77	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	

KE-7 kezelési egység

A tájidegen fafajú erdőket hosszú távon honos fafajú erdőkre kell lecserélni. A madárvédelmi intézkedések itt is érvényesek.

(1) Meghatározás: *Á-NÉR kód:* Akácosok, nemesnyarasok, erdei- és feketefenyvesek (S1, S2, S4), Natura 2000 kód: -

(2) Érintett földrészletek:

Alsóregmec 054/1a, 054/1b, 057/6a, 057/6b, 057/6c
Bózsva 15/18
Kovácsvágás 030/1b
Mikóháza 077, 079/1, 079/2, 079/3, 079/4
Nyíri 068/1, 069, 070,

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Erdő területekre vonatkozó előírások
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E28	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E70	Az intenzíven terjedő fafajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

	• Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon, vágásterületen gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

Gazdálkodási jellegű, fejlesztési javaslat

Élőhelyrekonstrukció szükséges a nem honos fafajú telepítette erdők és az ilyen fafajokkal vegyes erdők esetében. Honos fafajú erdők kialakítása javasolt. A tájidegen fafajú erdők fajgazdagsága messze elmarad a területen élő honos erdőtípusokétól. Különösen veszélyes, hogy a tájidegen fafajok magoncai az adott erdőrészletekből kikerülve azoktól távolabb is degradációt és szerkezetátalakulást okoznak a honos fafajú erdőkben. .

3.2.1.4.SZÁNTÓK

KE-8 kezelési egység

A területen található kisparcellás , extenzív szántókon a természetkímélő gazdálkodás előtérbe helyezésével elősegíthető a környező gyepes és vizes élőhelyek megóvása, valamint a jelölőállat és növényfajok fajok védelme.

(1) Meghatározás: Á-NÉR kód: Szántóterületek (T1, T2, T6, T11). Natura 2000 kód: -
(2) Érintett földrészletek:

Alsóregmec 052, 057/2, 057/4, 057/5a, 057/5b, 057/7
Bózsva 01024, 01026
Füzérradvány 043, 055, 042a, 042b, 054b
Kovácsvágás 031, 032, 030/1b, 034/2, 034/8a, 034/8b
Pálháza 025, 026, 041, 042, 027/7, 032/8
Vilyvitány 0119, 0120, 0121

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési javaslatok:

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.

SZ11	Szalma, széna: szalma, széna depóniát és bálát (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről 30 napon belül le kell hordani.
SZ12	Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki.
SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ34	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos.
SZ46	Melioráció tilos.
SZ63	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

Élőhelyfejlesztési javaslatok

Értékes közösségi jelentőségű fajoknak is otthont adó, jelölő élőhelynek számító gyeppé alakult szántót beszántani nem javasolt, azt célszerű gyeppé minősíttetni. A beszántás az itt kialakult jelölő élőhelyeket - sík és dombvidéki kaszálórétek és magaskórósok – megszünteti.

3.2.1.5. EGYÉB

KE-9 kezelési egység

A területen 3 gazdaság (épületek, udvar és kiszolgáló létesítmények) található, melyeken ugyan jelölő élőhelyek nincsenek, mégis az udvarokon terjedő gyomok, inváziós növények kikerülnek a környező élőhelyekre degradálva azokat. Hasonló szennyezések a nem kellő képpen tárolt trágya kiszivárgó csurgaléka és egyéb hulladékok, melyeknek kikerülését a nedves élőhelyek fokozott érzékenysége miatt el kell kerülni.

(1) Meghatározás:Á-NÉR kód: Családi gazdaságok (U10). Natura 2000 kód: -
(2) Érintett földrészletek:

Alsóregmec 052, 057/2, 057/7
Füzérradvány 038/4
Nyíri 063d, 065a, 065b

- Inváziós növények mechanikus, vagy pontpermetezéssel történő irtása.
- Törekedni kell arra, hogy a gazdaságból semmilyen a jelölő élőhelyeket veszélyeztető szennyezés ne kerüljön ki.

3.2.1.6. VADGAZDÁLKODÁS

A térségbeli vaddisznó-populáció főleg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitúrásával okoz kárt, míg az őz-, muflon- és gímszarvas-állomány a felverődött újulat rágásával, hántásával, szelektálásával képes blokkolni az erdődinamikai, illetve felújulási folyamatokat. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges – mielőbb megvalósítandó – megoldás a térségi szintű, drasztikus vadlétszám-csökkentés és a vad koncentrálásának elkerülése, etetésének minimalizálása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó előírások	Magyarázat
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó létesítése tilos.	

<u>Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok</u>

- A területen újabb bányatelek nem fektethető, valamint bányanyitás nem támogatható.
- A területen új aszfaltozott utak nyomvonalát lehetőség szerint a Natura 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára lehet tervezni, de minden esetben az Igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.
- Natura 2000 jelölő élőhelyen szennyvíz-tisztítótelepek elhelyezésére ne kerüljön sor.
- Távközlési tornyok, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen.
- Szeméttelepek Natura 2000 jelölő élőhelyeken nem létesíthetők, az illegális szemétlerakásokat fel kell számolni.
- A turisztikai célú fejlesztéseket – pl. turistautakat, pihenőket, kilátótornyokat – minden esetben egyeztetni kell az igazgatósággal.
- Az elektronikus hírközlési építmények, a postai létesítmények elhelyezése esetén a vonatkozó jogszabályok előírásai érvényesek.
- Az kialakítandó, áthelyezendő, ideiglenes és végleges közlekedésépítési létesítményekhez, vonatkozásában a vonatkozó hatályos jogszabályok irányadók. Új közlekedési létesítmények, illetve olyan vonalas létesítmények kiépítése, melyek a jelölő élőhelyek károsodását okozzák nem tervezhetők..
- A mederben és mederrézsűben csak olyan mértékig javasolt a felnövő cserjék és bedőlt fák eltávolítása, ami a 91E0 élőhelyet nem veszélyezteti. Csak a mederbe bedőlt, illetve a kisvízi mederben felnövő cserjék és fák eltávolítása javasolt. A mederrendezési munkák a vízfolyást kísérő puhafás és égeres ligeteket nem érinthetik.
- A Bózsva-patakot és a területet érintő Bisó-patakot átjárhatóvá kell tenni a jelölő halfajok számára.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Sík és dombvidéki kaszálórétek, láp- és mocsárrétek esetében a záródás megakadályozása és a szukcesszió visszafordítása, a nyílt területek arányának megnövelésével.

A Bózsva-patakon és a területet érintő Bisó-patakon a meglévő fenékküszöböket elnyújtott kőszórásos módszerrel kell átjárhatóvá tenni a jelölő halfajok számára.

Jelenleg nincs futó pályázat, amely a területet érintené.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Javasolt fajvédelmi intézkedések a zempléni futrinka (Carabus zawadzkii) esetében

Addig nem tervezhető konkrét fajvédelmi intézkedés, amíg nem ismertek kellőképpen a faj biológiai, ökológiai igényei. Ennek hiányában csupán a jelenlegi állapotok minden tényezőjének fenntartását lehet kitűzni. Kedvezőnek látszik a faj ismert Bózsva-völgyi élőhelyének számító égeres-füzes ligetek, kőrises, gyertyános-kocsánytalan tölgyes állományok fenntartása, illetve gyarapítása. Utóbbi egyben a magasabb térszín, azaz a talajvízből jobban kiemelkedő erdőtársulások megmaradását is jelenti. A magaskórós társulásokban kívánatos a bokorfüzesek megőrzése, mert a zempléni futrinka más élőhelyein ez az élőhelyfolt számít kedvelt tartózkodási helyének. Tehát a zempléni futrinka állományainak fennmaradása érdekében a szegélyzónák (bokros erdőszegélyek, magaskórósok) megőrzése szükséges.

Javasolt fajvédelmi intézkedések a tiszai ingola (Eudontomyzon danfordi) esetében

A faj, mint a Natura 2000 terület fokozottan védett endemikus és közösségi jelentőségű faja, kiemelt értéket képvisel. Állományának fennmaradása érdekében a Bózsva-patak folytonosságának a biztosítása tekinthető elsődlegesnek, hogy ívási időszakban a vízfolyást felkereső példányok a megfelelő ívóhelyen szaporodhassanak. Ehhez a meglévő fenékküszöböket kisvizes időszakokban is átjárhatóvá kell tenni, vagy hallépcsők kialakítását javasoljuk. A fenékküszöbök természetvédelmi szempontú korszerűsítése szintén javasolható a Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) és a halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) állományának a védelmében is.

Javasolt fajvédelmi intézkedések a vérfű hangyaboglárka (Maculinea teleius) és nagy tűzlepke (Lycaena dispar) esetében

•

A Natura 2000 terület összességében megfelelő élőhelyi körülményeket biztosít a lepkefajok számára, és bár az élőhely-együttes kiterjedése nem nagy, viszont előnye, hogy nem mozaikszerűen elhelyezkedő, hanem egymáshoz illeszkedő üde gyepek alkotják. Negatív körülmény ugyanakkor, hogy a különböző tereppontok vegetációjának természeti minősége nem egységes, a jó állapotú részeket sok helyütt degradáltabb foltok tagolják.

A kezelési egységeknél feltüntetett élőhelykezelési javaslatok mellett fenn kell tartani a biotóp optimális vízháztartását.

Az élőhelykezelési előírásoknál tett javaslatok a fajok megőrzéséhez elegendők.

Szükséges az állományváltozások monitorozása. .

Javasolt fajvédelmi intézkedések szibériai nőszirom (Iris sibirica) - védett faj esetében

Az szibériai nőszirom (Iris sibirica) állományokat július 15-ig kaszálatlanul kell hagyni.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

- A területen 1 Natura 2000 mintapont került kijelölésre magassásosban, melyet az NBmR keretein belül központi protokoll, adatlapok szerint mérünk fel a jövőben.

Ezen kívül Bózsva-patakban NBmR halas protokoll szerint a halfajok monitorozására kerül sor.

Nagy tűzlepke (Lycaena dispar)

- Tekintettel a nagy tűzlepke tényleges, illetve potenciális élőhelyeinek jelentős kiterjedésére a térségben, indokolt egyrészt a 2013. évi kutatások alapján ismertté vált állományok további kutatása, mind a populációk egyedszámát, mind azok területi eloszlását illetően, valamint a többi olyan, potenciális élőhely felmérése, amelyekről a faj eddig még nem került elő. Javasoljuk, hogy a monitorozás minimálisan 3, optimálisan pedig 5 éves időintervallumot öleljen fel. A kutatásokat mind az első, mind pedig a második nemzedéken javasolt elvégezni.
- A populációbecslés – időjárástól, rendelkezésre álló időtől és erőforrásoktól függően – történhet:
- 1.) Az ún. „triple catch" módszerrel (napi háromszori számlálás), melynek az a lényege, hogy a vizsgált területen a felmérés minden napján háromszor – délelőtt, délben, illetve délután – be kell járni egy előre meghatározott mintavételi utat, és a megfigyelt imágók száma mindhárom alkalommal rögzítésre kerül. A populáció mérete, valamint átlagos egyedszáma ezekből az adatokból, egy e célra kifejlesztett matematikai képlettel számolható ki.
- 2.) Transzekt menti számlálással, akár a teljes terület bejárása alapján (véleményem szerint ez a legcélravezetőbb, és egyben legpontosabb megoldás), vagy pedig az adott élőhely méretétől függően legalább 50 - 150 méter hosszú, a faj számára legoptimálisabb növényzetű gyepeket célzó útvonalon. A transzekt menti számlálás esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit (néhány esetet kivéve, például tömeges rajzás esetén, amikor az összes imágó pontos helyzetének meghatározása nyilvánvalóan lehetetlen), továbbá a transzekt kezdő-, és végpontjának (vagy akár a megtett út összes pontjának) koordinátáit is.
- 3.) Jelölés-visszafogás módszerével (alkalmas élőhely, továbbá jó időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha erre valamennyi mintavételi ponton, és a rajzási idő minden napján sor kerül).
- 4.)Hernyók számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban.

- ***Vérfű hangyaboglárka (Maculinea teleius)***
- Indokolt a 2013. évi kutatások alapján ismertté vált állományok további vizsgálata, mind a populációk egyedszámát, mind azok területi eloszlását illetően, valamint lehetőség szerint további ősz vérfű állományok, illetőleg lepkepopulációk feltérképezése. Javasoljuk, hogy a lepkék monitorozása minimálisan 3, optimálisan pedig 5 éves időintervallumot öleljen fel.
- A populációbecslés – időjárástól, rendelkezésre álló időtől és erőforrásoktól függően – történhet:
- 1.) Az ún. „triple catch" módszerrel (napi háromszori számlálás), melynek az a lényege, hogy a vizsgált területen a felmérés minden napján háromszor – délelőtt, délben, illetve délután – be kell járni egy előre meghatározott mintavételi utat, és a megfigyelt imágók száma mindhárom alkalommal rögzítésre kerül. A populáció mérete, valamint átlagos egyedszáma ezekből az adatokból, egy e célra kifejlesztett matematikai képlettel számolható ki.
- 2.) Transzekt menti számlálással, akár a teljes terület bejárása alapján (véleményem szerint ez a legcélravezetőbb, és egyben legpontosabb megoldás),

vagy pedig az adott élőhely méretétől függően legalább 50 - 150 méter hosszú, a faj számára legoptimálisabb növényzetű, őszi vérfű állományokat magukban foglaló gyepeket célzó útvonalon. A transzekt menti számlálás esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit (néhány esetet kivéve, például tömeges rajzás esetén, amikor az összes imágó pontos helyzetének meghatározása nyilvánvalóan lehetetlen), továbbá a transzekt kezdő-, és végpontjának (vagy akár a megtett út összes pontjának) koordinátáit is.

- 3.) Jelölés-visszafogás alapján. Alkalmas élőhely, továbbá jó időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha erre valamennyi mintavételi ponton, és a rajzási időszak minden napján sor kerül.
- 4.) Hernyók számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban. E módszer alkalmazása főként a kezdeti hernyóstádium során javasolt, amikor a lárvák még a Sanguisorba officinalis virágzatában táplálkoznak. A hernyófészkek megbontása viszont már súlyos természeti károkkal járna, így ez a megoldás nem támogatható.

- ***Zempléni futrinka (Carabus zawadzkii)***

- A zempléni futrinka (Carabus zawadzkii) kutatásának iránya továbbra is újabb populációk megtalálása a Bózsva-völgyben és annak vízgyűjtőjén, valamint a Ronyva mentén (pl. a Natura 2000 területhez már nem tartozó Ronyva szakasz a beömlés felett és alatt), hiszen nem tudható, hogy van-e terjedése, (országhatáron túlról való be-) vándorlása az ismert populációnak. A már ismert Bózsva-patak menti állományok monitorozása csak rendkívül ritkán, pl. 4-5 évente, kis számú élve fogó talajcsapdákkal látszik indokoltnak. Bizonyított rajzási ideje májusban és júniusban van, a nyár végi és ősz eleji imágó megjelenés dokumentálása is lehet kitűzött kutatási feladat a patakvölgyben. A Bózsva völgyének számos oldalvölgye számít kutatatlannak faunisztikai szempontból, vagy a már ismert élőhelyfoltok közt nem ismert a faj egyedeinek terjedése. Esetleges szezonális vagy más okból történő vándorló mozgását jelölés-visszafogásos módszerekkel lehetne végezni éveken keresztül. Hasonló méretű bogaraknál (pl. *Lucanus cervu*s) már biometriás kutatások is folytak pl. Németországban az állatok mozgására vonatkozóan.

- ***<u>Szivárványos ökle (Rhodeus sericeus amarus)</u>***

- ·Mivel a 2013-as vizsgálatok nem tudták igazolni a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) előfordulását a Natura 2000 területen, ezért a faj jelenlétét igazolandó, vagy hiányát megerősítendő, egy nagyobb időszakot felölelő monitorozó felmérés elvégzését tartjuk indokoltnak. Utolsó ismert adatai 1998-ból származnak a Bózsva mikóházi és alsóregmeci szakaszáról, amikor Sallai Zoltán és Burai Péter is megtalálta.

- ***Vöröshasú unka (Bombina bombina) és a sárgahasú unka (Bombina variegata)***

- ·A területen előfordul a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a sárgahasú unka (*Bombina variegata*) egyaránt. Feltehetőleg egyes élőhelyeken képezhetnek hibrideket, de ehhez további molekuláris vizsgálatok elvégzése szükséges. Az állományok monitorozása során (NBmR protokoll szerint, legalább három évente), törekedni kell, a hibrid példányok előzetes, morfológiai bélyegeken alapuló elkülönítésére.

- ***Keresztes vipera (Vipera berus berus)-fokozottan védett faj***

- ·A terület néhány pontján feltehetőleg előfordul a keresztes vipera (*Vipera berus berus*), de konkrét megfigyelésről, és irodalmi adatról nincs tudomásunk, de a terület határától számított két kilométeres sávban, összesen hat előfordulási adata is ismert a fajnak. Javasoljuk a faj területről való kimutatására irányuló törekvések végzését, előkerülése esetén az állománynagyság és előfordulási mintázat felmérését.

3.2.5. Mellékletek

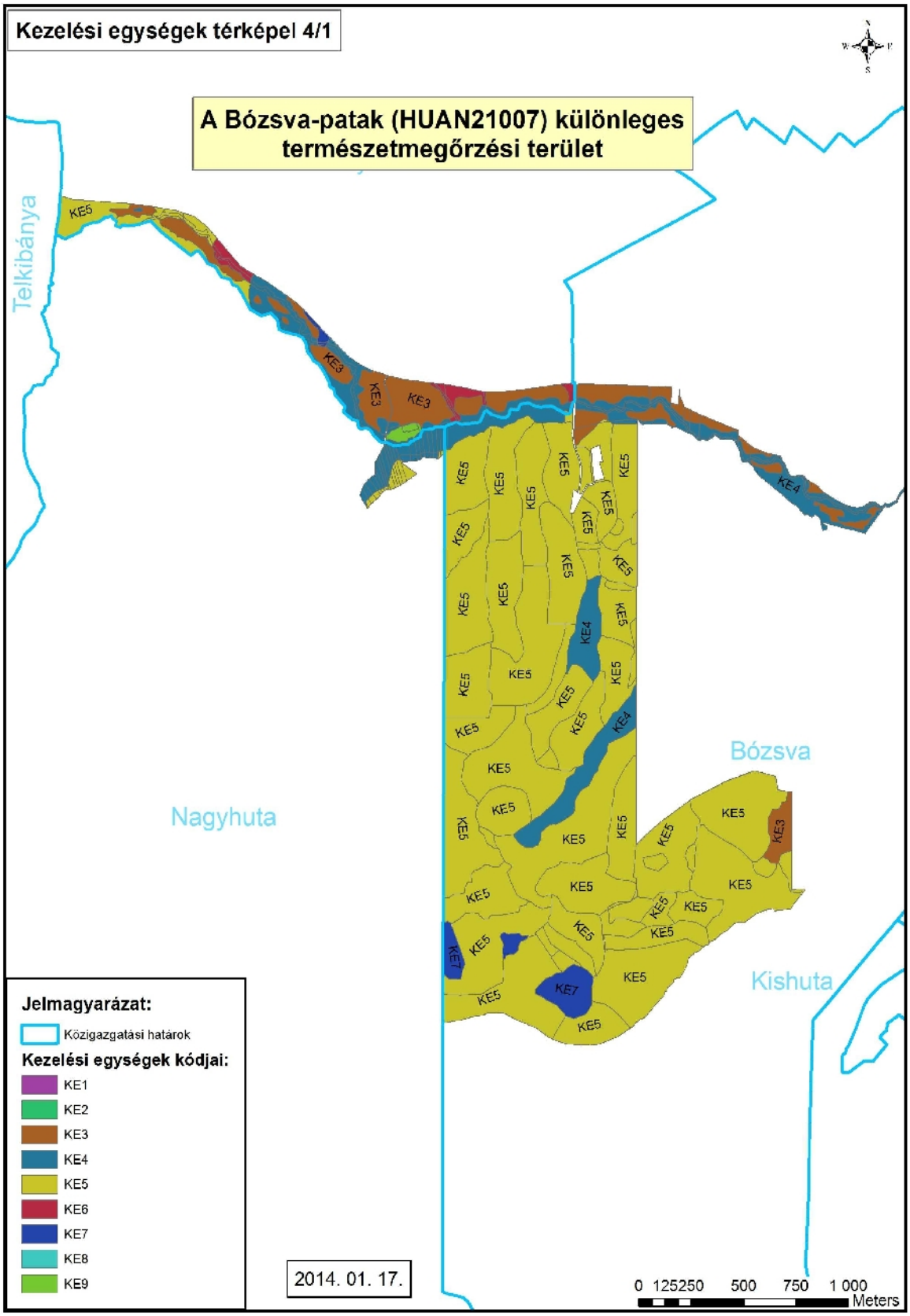

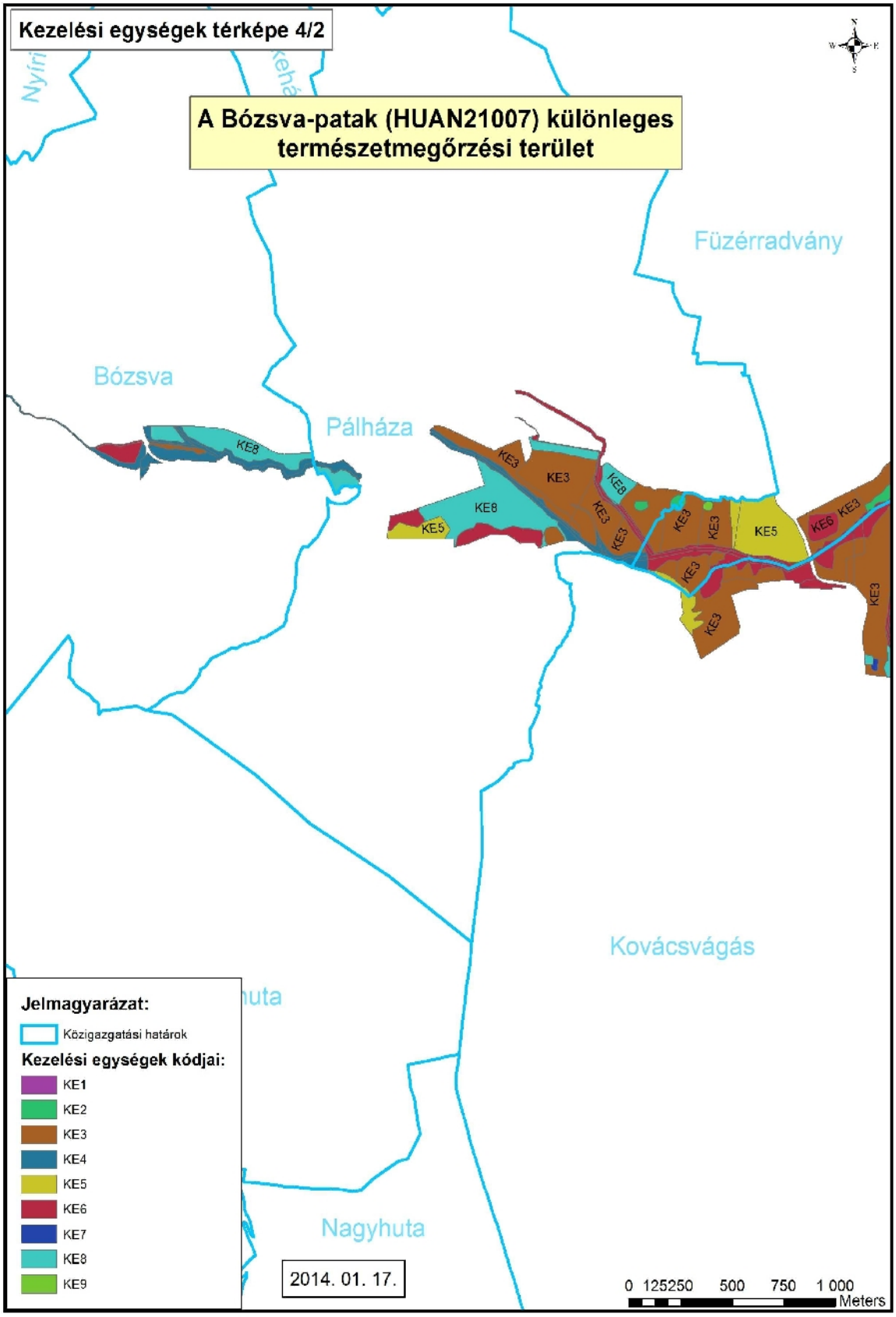
Kezelési egységek térképe 4/2
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Füzérradvány
Bózsva
Pálháza
Kovácsvágás
Nagyhuta
KE8
KE3
KE5
KE6
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
2014. 01. 17.
0 125250 500 750 1 000
Meters

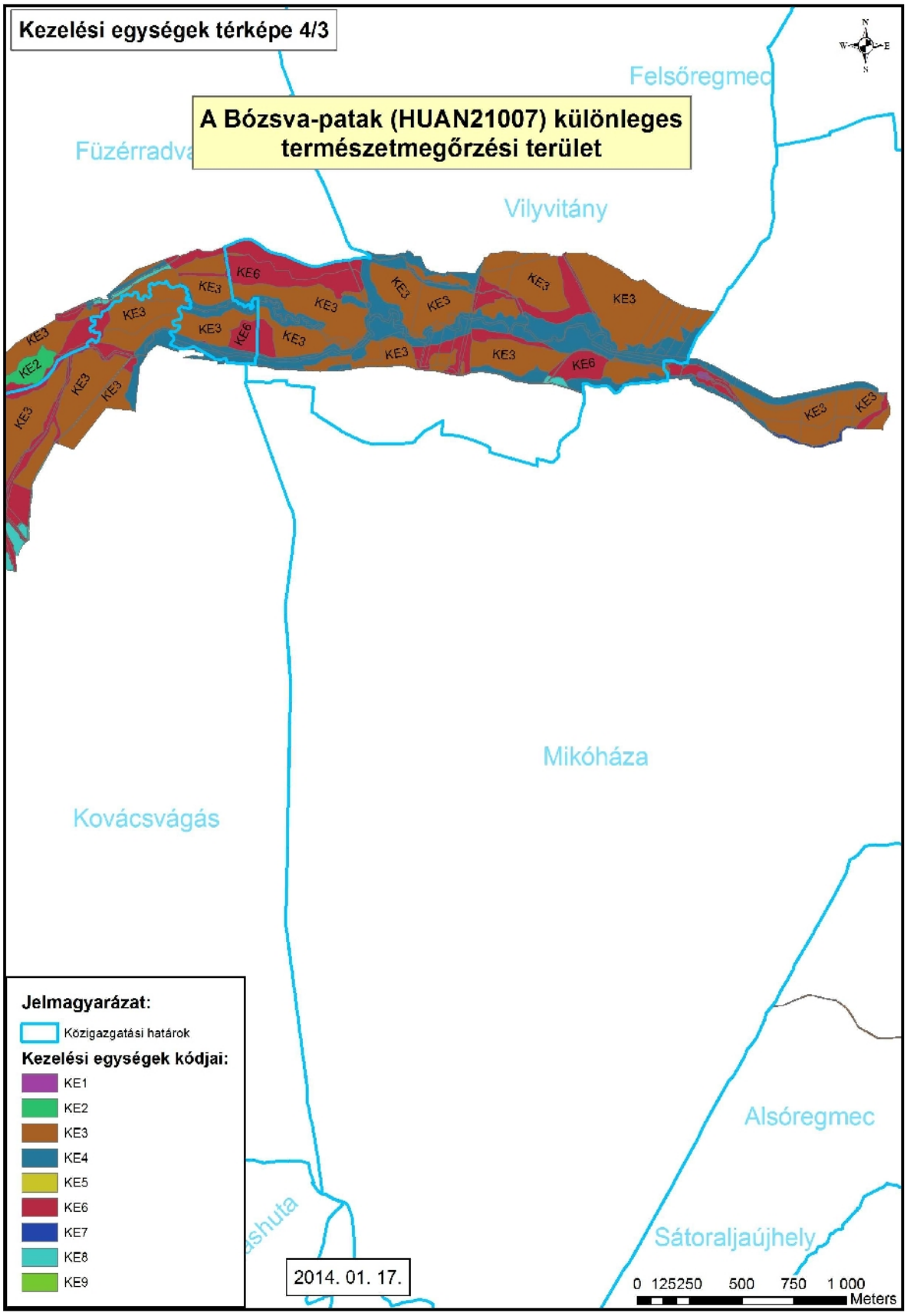
Kezelési egységek térképe 4/3
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Felsőregmec
Füzérradva
Vilyvitány
Mikóháza
Kovácsvágás
Alsóregmec
Sátoraljaújhely
KE3
KE6
KE2
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
2014. 01. 17.
0 125250 500 750 1 000
Meters

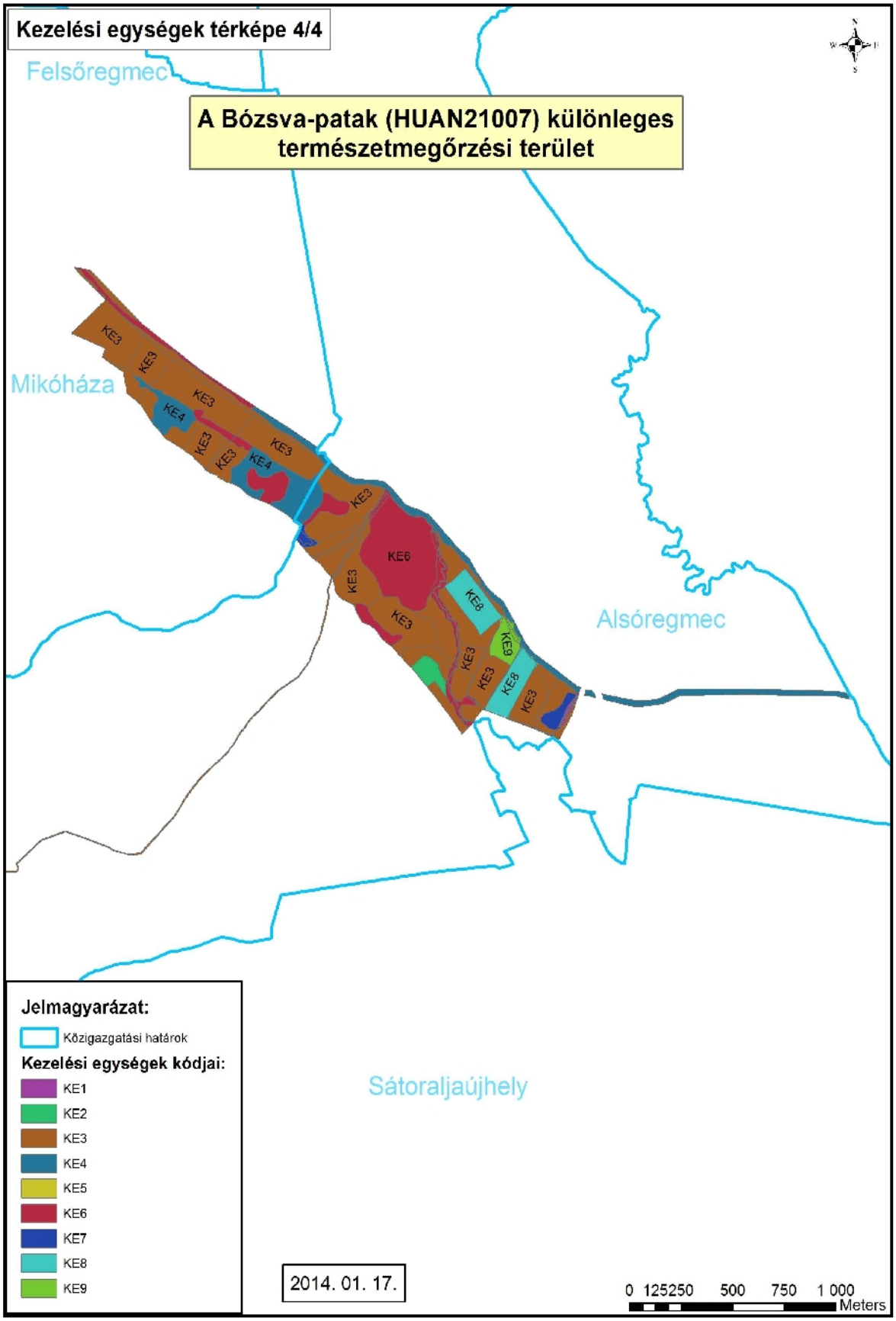
Kezelési egységek térképe 4/4
Felsőregmec
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges
természetmegőrzési terület
Mikóháza
Alsóregmec
Sátoraljaújhely
KE3
KE4
KE6
KE8
KE9
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
2014. 01. 17.
0 125250 500 750 1 000
Meters

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A terület a Bodrogközi ÉTT része. 46 MEPAR blokk érinti. Jelenleg a területből a Nagyhutát érintő hrsz-ek valamint a Nyiri 063-066, 068/1-2, 069, 071; Füzérradvány 039/1, Bózsva 015/18-19, 017,01025; Kovácsvágás 033, 034/2; Alsóregmec 054/2 hrsz-ek nem támogathatók, a többi igen. A területek a MEPAR adatlapok alapján, MTET besorolás szerint a Bodrogköz A-B zónához tartoznak.

Natura 2000 kifizetések a 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet által meghatározott feltételek betartása mellett kérhetők, ez kizárólag gyep hasznosítású területek esetében van hatályban. A gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatást a 128/2007. (X.31) FVM rendelet szabályozza. Az ebben foglalt a feltételeknek a betartása nem csak a Natura 2000 területekre, hanem a SAPS támogatásokra is vonatkozik. A Natura 2000 gyepterületek esetében viszont ezen, valamint a 269/2007. (X.18.) és a 275/2004. (X.8.) Korm. rendeletben megfogalmazott földhasználati szabályokat abban az esetben is be kell tartani, ha a földhasználó nem igényel a területén támogatást.

A SAPS (Single Area Payment Scheme), azaz egységes területalapú támogatás hazánkban azokra a gyep és szántó területekre igényelhető, melyek a MEPAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. A gazdálkodónak az összes bejelentett területét a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak megfelelően kell művelnie és megfelelő környezetei állapotban kell tartania. Ezeknek a feltételeknek a teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, helyszíni bejárással ellenőrzi.

A területen az A zónában a gyepgazdálkodás élőhelyfejlesztési előírásokkal és a természetvédelmi gyeptelepítés, B zónában ezt kiegészíti a szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhelyfejlesztési előírásokkal támogathatók zonális célprogramban. Horizontális célprogramban extenzív gyepgazdálkodás célprogramra lehet, valamint ökológiai növénytermesztés és gyepgazdálkodás célprogramra, utóbbira csak akkor lehet pályázni, ha bejelentett biogazdálkodó.

Horizontális ültetvényes célprogramban a gyümölcsösök esetében ökológiai gyümölcs valamint hagyományos gyümölcstermesztésre van lehetőség pályázni. Ökológiaira csak bejelentett biogazdálkodóként lehet pályázatot benyújtani.

<u>Erdőkre (szektortól függetlenül) igénybe vehető támogatások:</u>

A) 32/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételének részletes szabályairól – A jogszabály alapján normatív, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a természeti katasztrófa (pl. vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, valamint a másodlagos erdőkárok megelőzésére:

- alaptámogatás: (a) erdőfelújítást megelőző terület-előkészítés, a károsodott faállomány letermelése, (b) első kivitelű erdősítés vagy pótlás, (3) tőre vágás vagy sarjaztatás
- kiegészítő támogatás: (a) bakhátak létesítése, (b) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése, (c) 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése

B) 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről – A jogszabály alapján normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető az alábbi fafajcserés szerkezet-átalakítási beavatkozások finanszírozására:

- erdőállomány alatti erdősítéssel történő szerkezetátalakítás
- tarvágást követő szerkezetátalakítás: (a) fafajcserével, (b) fafajcserével, tuskózással, gyökérfésüléssel, (3) fafajcserével, fainjektálással vagy tuskókenéssel
- állománykiegészítéssel történő szerkezetátalakítás

Erdőkre (a többségi állami tulajdonú területek kivételével) igénybe vehető támogatások:

C) 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről – A jogszabály alapján normatív terület-, illetve térfogatalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető az alábbi (természetvédelmi célokat is magába foglaló) célprogramokra:

- agresszíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- szálaló erdőgazdálkodás bevezetése
- erdőállományok kézimunka-igényes ápolása
- őshonos erdőállományok tarvágásos felújításának visszaszorítása
- speciális erdei élőhelyek és természetes erdőfelújítás lehetőségének biztosítása: (a) mikroélőhelyek kialakítása, fenntartása, (b) facsoportok visszahagyása a véghasználat során, (c) az erdőfelújítás sikerességét biztosító cserjeszabályozás
- véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából
- közjóléti célú erdők fenntartása
- erdei tisztások kialakítása és fenntartása
- természetkímélő anyagmozgatási módszerek alkalmazása

Erdőkre (az önkormányzati és többségi állami tulajdonú területek kivételével) igénybe vehető támogatások:

D) 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól – A jogszabály alapján vissza nem térítendő kompenzációs támogatás vehető igénybe a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából.
Erdőkre (magán- és önkormányzati tulajdonú területekre) igénybe vehető támogatások:

E) 25/2012. (III. 20.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők állományneveléséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről – A jogszabály alapján vissza nem térítendő támogatás vehető igénybe a fiatal erdők gazdasági értékét növelő állománynevelési jellegű tevékenységek (befejezett erdősítés ápolás, tisztítás és törzsnyesés) végzésére.

Konkrétan a területen a magántulajdonú erdők esetében a 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló jogszabály alapján normatív terület-, illetve térfogatalapú, vissza nem térítendő támogatás, a 25/2012. (III. 20.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők

állománynevelésére nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló jogszabály alapján vissza nem térítendő támogatás, továbbá a 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló jogszabály alapján vissza nem térítendő kompenzációs támogatás vehető igénybe a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére

3.3.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Az MTÉT „gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram" legalább 10%, de legfeljebb 15% kaszálatlan területet ír elő, amely a vérfüves gyepek és a bennük élő lepkefajok esetében kevés. Javasoljuk a vérfüves gyepekben az elhagyandó terület-nek nagyobb maximális elhagyást (30%) beépíteni.

Jelenleg a cserjeirtás, inváziós növény irtás nem szerepel a támogatható tevékenysé-gek között. Szintén nem támogatható a terület, ha nádas is van rajta. A gyepen a nádas terület nem tartozik bele a támogatható területbe, bár annak fenntartása -illetve kaszálása - természetvédelmi szempontból indokolt lehet, ezért javasolt ezt a támogatható területbe beszámítani.

Javasolt előírni az MTÉT „gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram"-ban, hogy kaszálás helyett nem alkalmazható szárzúzás, ugyanis pontosan az avar lehordás lenne a kaszálás lényege a területről, míg a szárzúzó az lezúzott anyagot a területen hagyja. Utóbbi a vérfüves gyepeken nem megfelelő a jelölő élőhely számára.

3.3.3. Pályázatok

Nincs érintett pályázat illetve pályázati terv a területre vonatkozóan.

3.3.4. Egyéb

Jogszabályban célszerű lenne rögzíteni a természetben állapotok – gyep, pihentetett szántó, cserjés stb. fogalmak tisztázását, mellyel a vitás kérdések egy része orvosolható lenne.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

<u>A kommunikáció eddig megvalósult tevékenységei, alkalmazott eszközei</u>

2013 februárjában összegyűjtöttük a területen érintett célcsoportok többségének elérhetőségeit, mely a tervezési folyamat során még újabb érintettekkel bővült.

2013 márciusától megkezdtük a fontosabb célcsoportok, érintettek megkeresését. E-mailen vagy postai úton tájékoztató levelet küldtünk ki 26 érintett számára, melyben tájékoztattuk őket a fenntartási tervek tervezési folyamatáról, céljáról, kommunikációjáról, a tervezett fórumokról, információs anyagokról. Tájékoztattuk őket arról is, hogy milyen módon nyílik lehetőségük észrevételeket és javaslatokat tenni (önkormányzati kifüggesztés, fórumok, honlap, levélben vagy e-mailen megküldött észrevételek), illetve együttműködésüket kértük az egyeztetési folyamatban.

A tájékoztató levéllel együtt egy kérdőívet is eljuttattunk hozzájuk, melyben – célcsoportonként eltérő tartalommal – a Natura 2000 kijelöléssel és az adott területtel kapcsolatos tájékozottságukról, a kijelöléshez való viszonyulásukról, problémáikról, elvárásaikról, javaslataikról kérdeztük őket. Az időközben felmerülő újabb kulcsérintettek számára ugyancsak megküldtük a tájékoztató levelet és kérdőívet, így az előzetes tájékoztatás és kérdőívezés folyamata 2013 júliusáig zajlott. A megkeresett 26 érintett közül 7 válaszolt (levélben, e-mailen vagy telefonon) a kérdőívben feltett kérdésekre.

2013 májusában az érintett 9 önkormányzattal telefonon is kapcsolatba léptünk, ily módon is tájékoztatva őket a fenntartási tervek készítésének kommunikációs folyamatáról. Kértük együttműködésüket és segítségüket a lakosság tájékoztatásával és fórum lebonyolításával kapcsolatban.

2013 júniusában telefonon is megkerestük a sárospataki falugazdász irodát és interjút készítettünk velük. Emellett együttműködésüket kértük, tájékoztattuk őket a fenntartási tervek készítésének folyamatáról, kommunikációjáról.

A célcsoportok összegyűjtésekor nem kevés nehézséget okozott a Natura 2000 területen érintett földrészletek tulajdonosai nevének, elérhetőségének beszerzése. A falugazdászok – elmondásuk szerint – nem rendelkeznek adatbázissal a Natura 2000 területeken gazdálkodó összes gazdáról, ezért a tulajdonosokról csak az egyes helyrajzi számok földtulajdoni lapjai alapján szerezhettünk be adatokat.

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján (http://anp.nemzetipark.gov.hu) 2013. február 5-én hírt tettünk közzé arról, hogy 14 másik Natura 2000 területtel együtt elkezdődött a terület fenntartási terveinek elkészítése és az egyes területeken milyen jelölő és védett értékek találhatók (http://anp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=news_7_1954). Tájékoztattunk arról is, hogyan zajlik majd a kommunikáció folyamata az érintettekkel. 2013. május 21-én a honlap „Egyéb védelmi kategóriák” menüpontjában kialakított „Natura 2000” menüpont alá (http://anp.nemzetipark.gov.hu/natura2000) felkerült a fenntartási tervekről egy rövid, általános tájékoztató, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 hálózatot bemutató térkép, az érintett helyrajzi számokat tartalmazó rendelet, kapcsolódó jogszabályok, illetve a gazdálkodók számára további hasznos információk (kaszálással kapcsolatos ügyintézés rendje, bejelentőlap).

2013 júniusában elkészült a tájékoztató leporelló, mely tartalmazza a területen várható korlátozásokat és azok szakmai indokait/magyarázatát, valamint a természetvédelmi kezelő elérhetőségét.

2013. szeptemberében felkerült a honlapra a fenntartási terv tervezete, a tájékoztató leporelló, valamint a falu-, gazdafórum és terepbejárás meghívója (http://anp.nemzetipark.gov.hu/hubn20093-bozsvai-patak).

2013. október 15-én Bózsva településen a megalapozó dokumentáción alapuló egyeztetési anyag elkészülése után egyeztető fórumot szerveztünk, melyre meghívtuk az érintett célcsoportokat. A fórum időpontját 30 nappal a megrendezést megelőzően a legfőbb érintettek számára postai vagy elektronikus úton megküldtük. Ehhez mellékeltük a terv egyeztetési változatát. Ugyanekkor megkértük az érintett település önkormányzatát az egyeztetési változat kifüggesztésére. A kifüggesztés időtartamát az önkormányzat pecsétjével igazolta.

A fórumon elhangzottakat folyamatosan dokumentáltuk és a javaslatokat a terv végleges változatába beépítettük.

Alkalmazott kommunikációs eszköz	Szám	Időpont
érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	26 érintett 72 érintett	2013. március – 2013. július 2013. szeptember
honlap	3 megjelenés	2013.02.05. 2013.05.21. 2013.09.29.
nyomtatott ismertető	1 féle	2013-08-01
önkormányzati közzététel	9	2013. szeptember - október
terepbejárás	1 alkalom 14 fő	2013. október 15.
falufórum	1 alkalom 16 fő	2013. október 15.
gazdafórum	1 alkalom 18 fő	2013. október 15.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Előzetes kommunikáció során levélben vagy e-mailen megkeresett érintettek

8 földtulajdonos
Mikóházi Erdőbirtokossági Társulat
Északerdő Zrt. Hegyközi Erdészeti Igazgatóság
Abaúj–Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
Zempléni Nemzeti Parkért Szövetség
Alsóregmec Önkormányzata
Bózsva Önkormányzata
Füzérradvány Önkormányzata
Kovácsvágás Önkormányzata
Mikóháza Önkormányzata
Nagyhuta Önkormányzata
Nyíri Önkormányzata
Pálháza Önkormányzata
Vilyvitány Önkormányzata
Bodrogmenti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat
Mikóháza Gazdakör
Sárospataki Területi Falugazdász Iroda
Agrárium Kht.

A területen érintett összes célcsoport

a) gazdálkodók
659620 Földtulajdonosok Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége
659410 Földtulajdonosok Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége
Mikóházi Erdőbirtokossági Társulat
Északerdő Zrt. Hegyközi Erdészeti Igazgatóság
3 magán erdőgazdálkodó

b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői
Földtulajdoni lapok alapján tulajdonosok

c) helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

Abaúj–Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
Zöld Zemplénért Szövetség Egyesület
Kovácsvágásért Alapítvány
Polyán Egyesület
Hegyközi Gombász Egyesület
„Huták Virágai" – Zemplénért Kulturális és Közéleti Egyesület
Zempléni Pisztráng Sporthorgász Közhasznú Egyesület
Vilyvitányi Fiatalokért Közhasznú Egyesület
Zempléni Nemzeti Parkért Szövetség

d) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei és települési önkormányzatok

Alsóregmec Önkormányzata
Bózsva Önkormányzata
Füzérradvány Önkormányzata
Kovácsvágás Önkormányzata
Mikóháza Önkormányzata
Nagyhuta Önkormányzata
Nyíri Önkormányzata
Pálháza Önkormányzata
Vilyvitány Önkormányzata
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal FI Vadászati és Halászati Osztály
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Szolgálat
Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
Nemzeti Hírközlési Hatóság Miskolci Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Rendőr-Főkapitányság
ÁNTSZ Észak-magyarországi Regionális Intézet Kirendeltsége
Nemzeti Közlekedési Hatóság Észak-magyarországi Regionális Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Földhivatal
Sátoraljaújhelyi Járási Földhivatal
Sátoraljaújhelyi Hivatásos Tűzoltóság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész
Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Miskolc Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala
Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-magyarországi Kirendeltsége

g) egyéb területhasználók

Bodrogmenti Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat

h) gazdálkodói szakmai szövetségek

Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége Borsod-Abaúj-Zemplén megye
B.-A.-Z. Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Hegyközi Területfejlesztési Szövetség

i) helyi gazdakör

Mikóháza Gazdakör
Sátoraljaújhely és Vidéke Gazdakör

j) agrár szaktanácsadók

4 agrár szaktanácsadó

k) falugazdászok
Sárospataki Területi Falugazdász Iroda
m) iskolák
Lőrincze Lajos Mikóházi Általános Iskola
Hegyközi Általános Iskola és Óvoda
n) agrár szakmai és érdekképviseleti szervezet
Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Mezőgazdasági Érdekvédelmi Szövetség
Agrárium Kht.
Sátoraljaújhely-Hegyköz Területfejlesztési Önkormányzati Társulás
o) helyi leader egyesület
Abaúj Leader Egyesület

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az előzetes kommunikáció folyamán felvettük a kapcsolatot több hatósággal, a fenntartási tervek készítéséhez szükséges adatok megkérése ügyében.

2013 áprilisában megkerestük a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati Osztályát, és kikértük a fenntartási tervek készítéséhez szükséges vadászati adatokat.

Ugyancsak 2013 áprilisában a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságától megkértük a területen érintett erdőgazdálkodók elérhetőségét.

2013 őszén meghívtuk az érintett hatóságokat a fórumokra és a terepbejárásra, valamint elküldtük részükre a terv tervezetet és kértük, véleményezzék azt. A megkeresett 17 hatóság közül 11 jelzett vissza.

A B.A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága tájékoztatást adott arról, hogy Natura 2000 elsődleges rendeltetést a 2009. évi XXXVII. tv. (Evt.) 24. § (5) bekezdése alapján a körzeti erdőterv készítése és az erdőtervek elfogadása esetén lehet megállapítani, valamint, hogy a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok megállapítását hatóságuk engedélyezi, amennyiben az erdőgazdálkodó a tulajdonos, illetve közös tulajdon esetén a tulajdonostársak tulajdoni hányad alapján számított 2/3 részének hozzájárulásával azt kéri.

A B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság jelezte, hogy a fenntartási tevékenységek során gondoskodni kell arról, hogy a környezeti hatások az érintett és a környező termőföldek minőségében kárt ne okozzanak, ez beépítésre került a 3.2.1.fejezetbe.

A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Miskolci Igazgatóság az elektronikus hírközlési építmények vonatkozásában a 2003. évi C. törvény 94. § (1) bekezdését, a postai létesítmények vonatkozásában a 2012. évi CLIX. törvény 31. § (1) bekezdését kéri figyelembe venni. Javaslatuk beépítésre került a 3.2.1. Élőhelyek kezelése alfejezet Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok pontjában.

A B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelőség jelezte, hogy a kialakítandó, áthelyezendő, ideiglenes és végleges közlekedésépítési létesítményekhez, valamint a megszüntetendő közlekedési létesítményekre a hatóságuktól engedélyt kell kérni a 93/2012. (V.10.) kormányrendeletben foglaltaknak megfelelően, mely javaslat beépítésre került a 3.2.1. Élőhelyek kezelése alfejezet Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok pontjában.

A B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatala Sátoraljaújhelyi Járási Hivatal Járási Földhivatal arról adott tájékoztatást, hogy a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 5. §-ában foglalt hasznosítási kötelezettség teljesítése jogszabályi kötelezettség. Ezért a 3.2.1. Élőhelyek kezelése alfejezetben beépítésre került, hogy a termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít.

Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság tájékoztatást adott arról, hogy az érintett vízfolyásszakaszokon a 1995. évi LVII. törvényben, a 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben, a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendeletben, valamint a 21/2006. (I. 31.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően a szükséges fenntartási munkákat el kell végeznie az árvízi veszélyeztetettség csökkentése, valamint a nagyvizek károkozás mentes továbbvezetése érdekében.

A B.-A.-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság felhívta a figyelmet arra, hogy az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" fenntartásához szükséges feltételrendszer megállapításáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerinti előírásokat a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs kifizetéseknél is alkalmazni kell, így a támogatás igénybevétele esetén kötelezően alkalmazandó a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" feltételrendszer. Javaslatuk beépítésre került a 3.2.1. Élőhelyek kezelése alfejezetében.

Az Északerdő Zrt. megjegyezte, hogy a fenntartási terv a vonatkozó 275/2004. Korm. r. 4. § (5) bekezdésének megfelelően nem korlátozásokat, hanem földhasználati javaslatokat kell, hogy tartalmazzon a gazdálkodók részére, ezzel ellentétben a fenntartási tervben szereplő táblázatok és azok részletes magyarázata előírásokat, tiltásokat, korlátozásokat tartalmaz; javasolják ezek átfogalmazását. Kérdésükre tájékoztattuk őket, hogy ezek nem jelentenek kötelezettséget, majd az új támogatási rendszerben lesz önkéntesen választható.

Egy magánszemély javasolta, hogy az adventív növények irtására támogatást kellene biztosítani a gazdák számára, ez alapján a 3.3.2. Javasolt agrártámogatások fejezetben beépítésre került, hogy jelenleg a cserjeirtás, inváziós növény irtás nem szerepel a támogatható tevékenységek között.

Egy másik magánszemély jelezte, hogy a kaszálás korlátozásának bevezetése óta őszszel fel kell etetni a méheket, a szeptemberi kaszálás szükséges, A kezelési egységeknél beépítettük.

Egy harmadik magánszemély jelezte, hogy a patakba folyamatosan illegális hulladéklerakás történik,. A hulladékmentesítés a gazdálkodáshoz nem köthető javaslatoknál jelenik meg.

Nem tett kifogást a tervezetben foglaltakkal kapcsolatban az Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, B.-A.-Z. Megyei Rendőr-főkapitányság, a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve és a ZÖLD-ÉRT Egyesület.

Illetékesség hiányában nem tett észrevételt a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatala.

A hatóságok és egyéb érintettek észrevételeinek összefoglalását a 3.4. melléklet tartalmazza.

3. Térképek

3.1. Területi lehatárolás

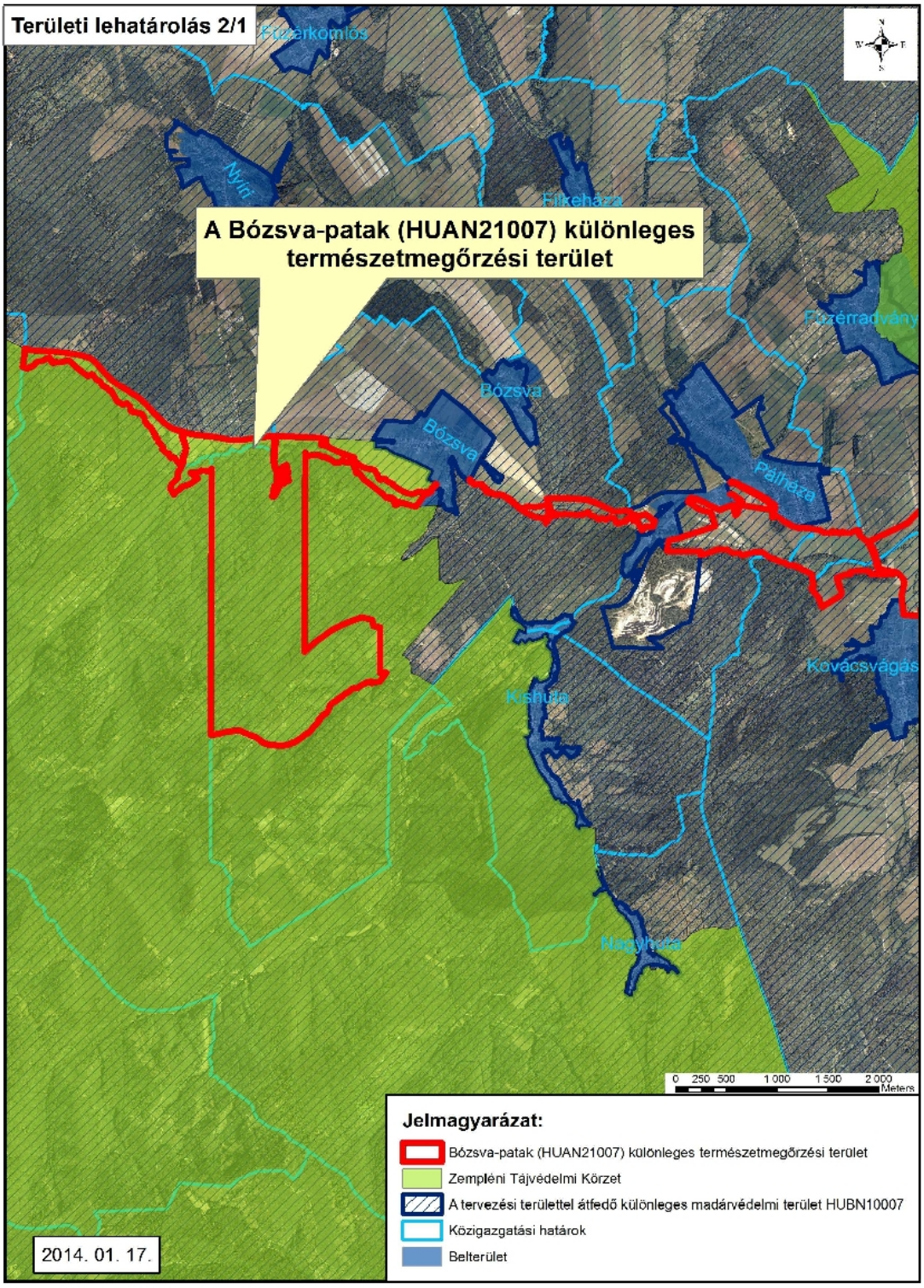

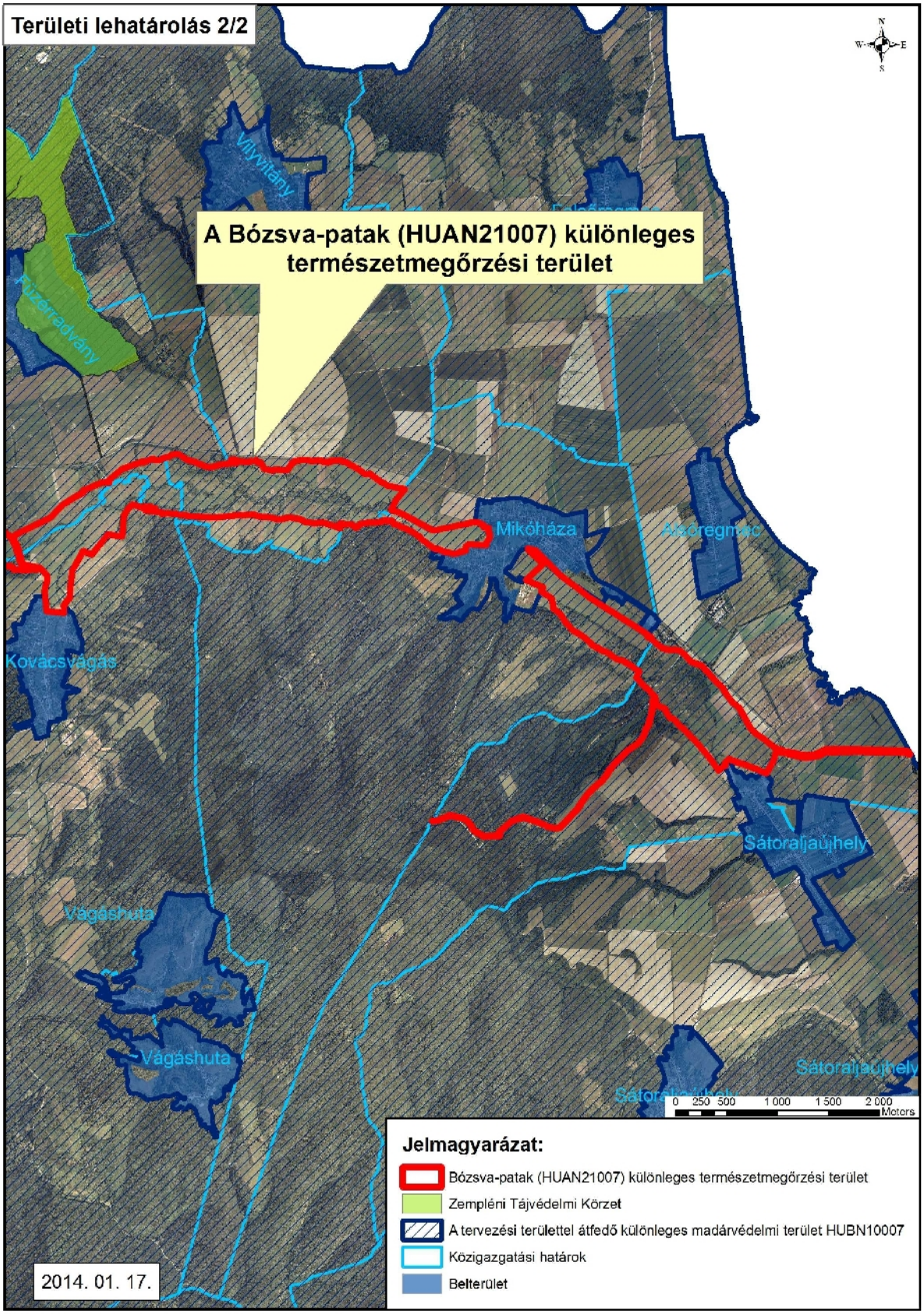
Területi lehatárolás 2/2
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges
természetmegőrzési terület
Mikóháza
Kovácsvágás
Vágáshuta
Vágáshuta
Sátoraljaújhely
Sátoraljaújhely
0 250 500 1 000 1 500 2 000
Meters
Jelmagyarázat:
Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Zempléni Tájvédelmi Körzet
A tervezési területtel átfedő különleges madárvédelmi terület HUBN10007
Közigazgatási határok
Belterület
2014. 01. 17.

3.2. Élőhelytérképek

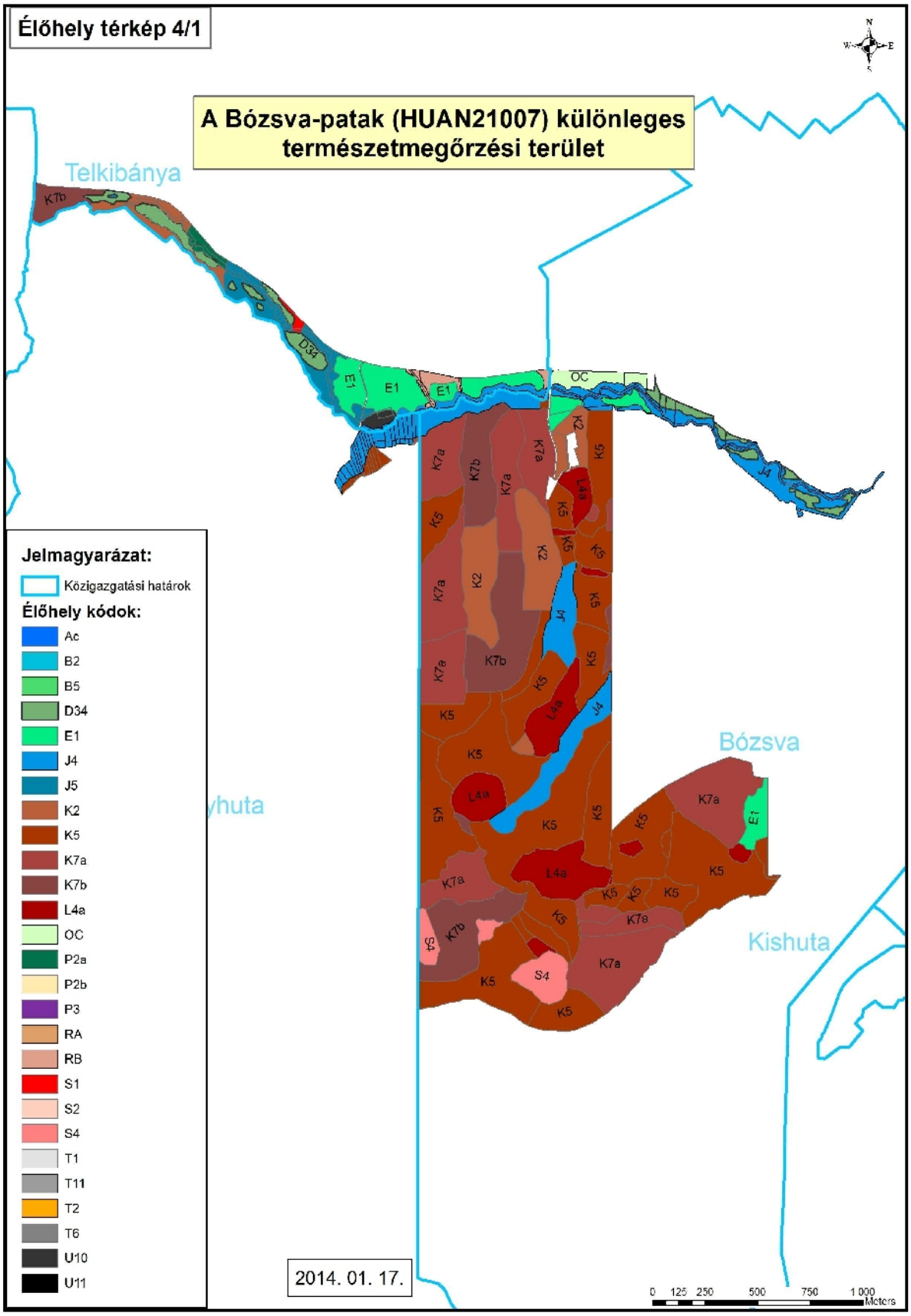

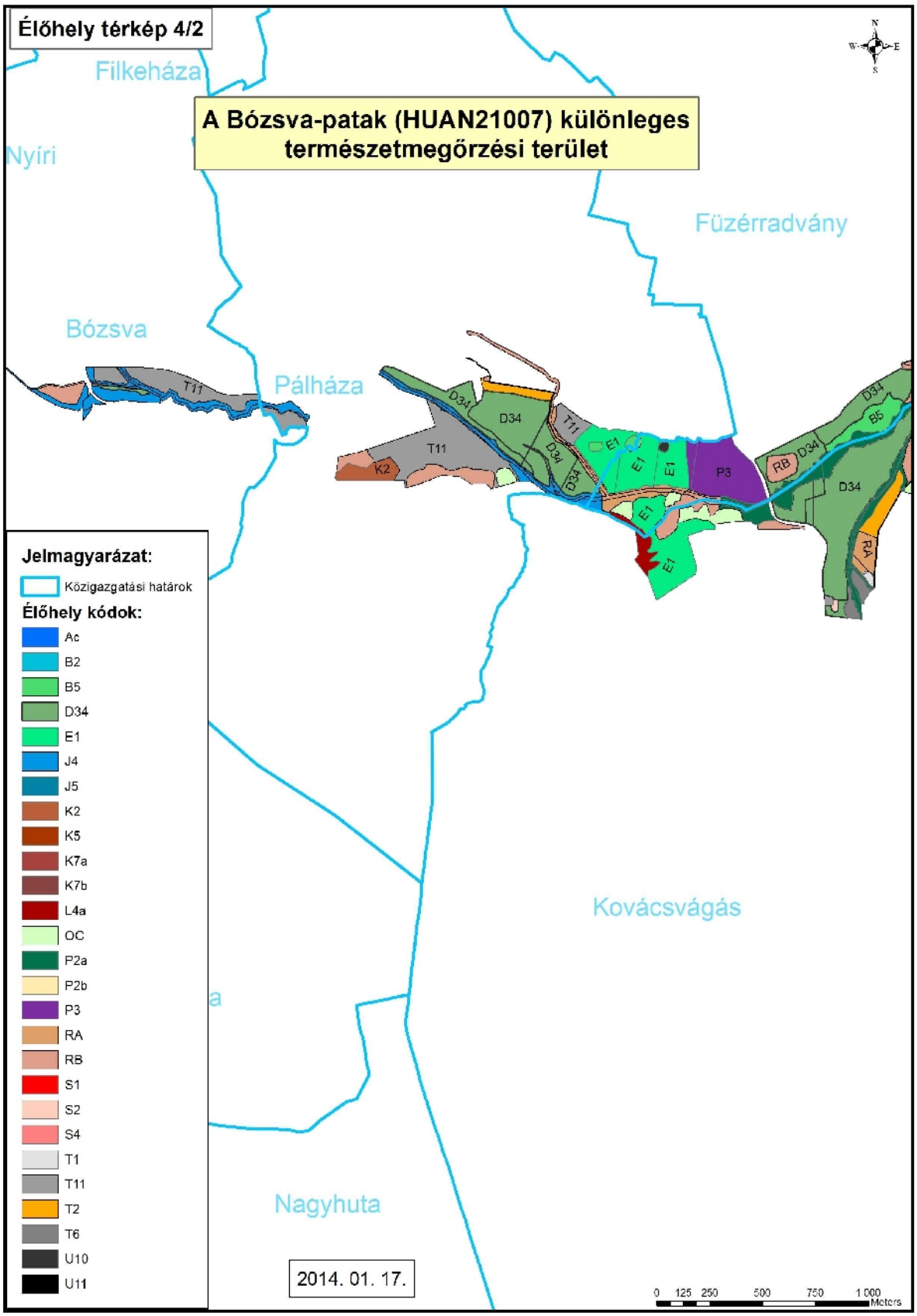
Élőhely térkép 4/2
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Filkeháza
Nyíri
Füzérradvány
Bózsva
Pálháza
Kovácsvágás
Nagyhuta
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
Ac
B2
B5
D34
E1
J4
J5
K2
K5
K7a
K7b
L4a
OC
P2a
P2b
P3
RA
RB
S1
S2
S4
T1
T11
T2
T6
U10
U11
2014. 01. 17.
0 125 250 500 750 1 000
Meters

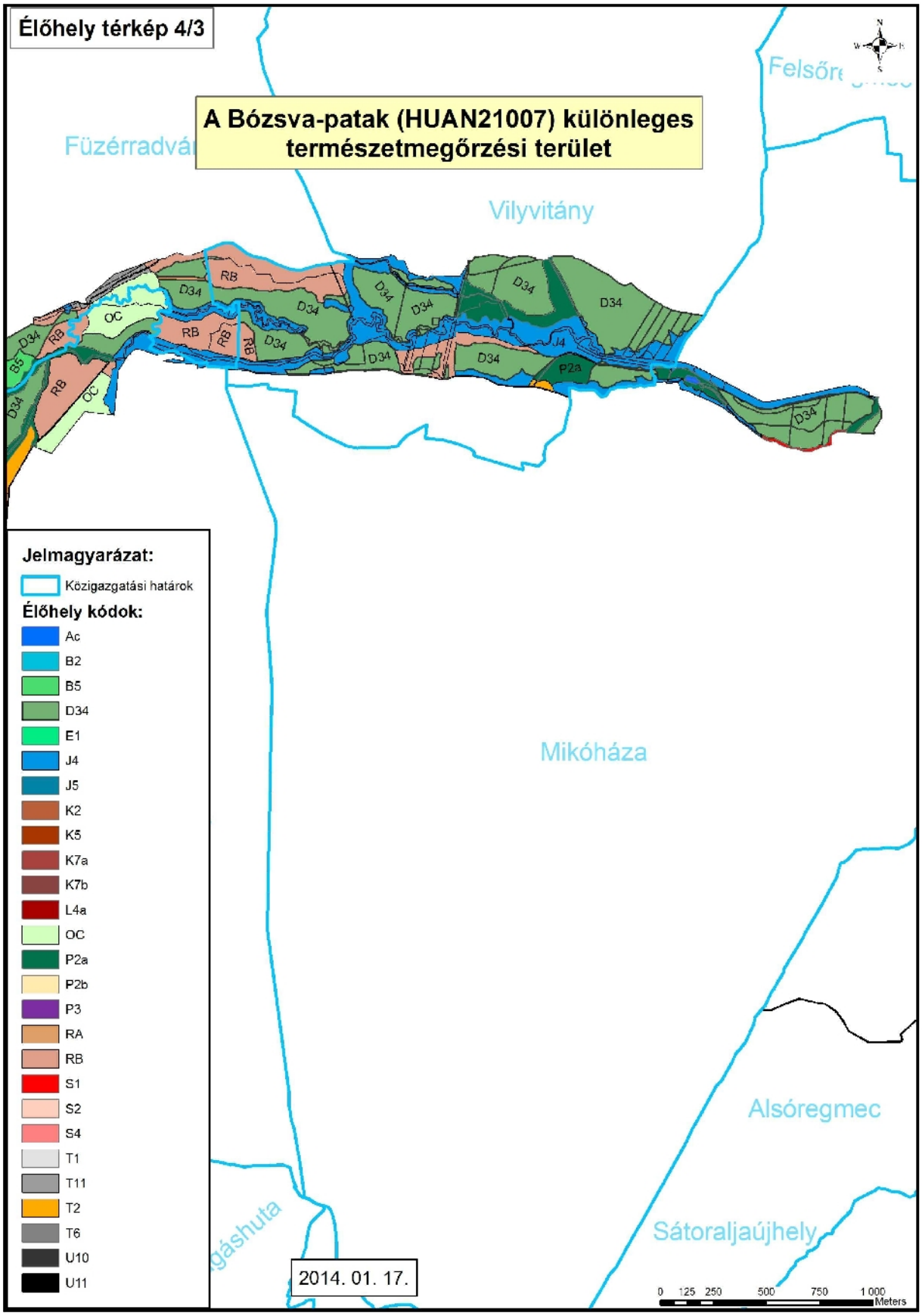
Élőhely térkép 4/3
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Füzérradvány
Vilyvitány
Mikóháza
Alsóregmec
Sátoraljaújhely
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
Ac
B2
B5
D34
E1
J4
J5
K2
K5
K7a
K7b
L4a
OC
P2a
P2b
P3
RA
RB
S1
S2
S4
T1
T11
T2
T6
U10
U11
2014. 01. 17.
0 125 250 500 750 1 000
Meters

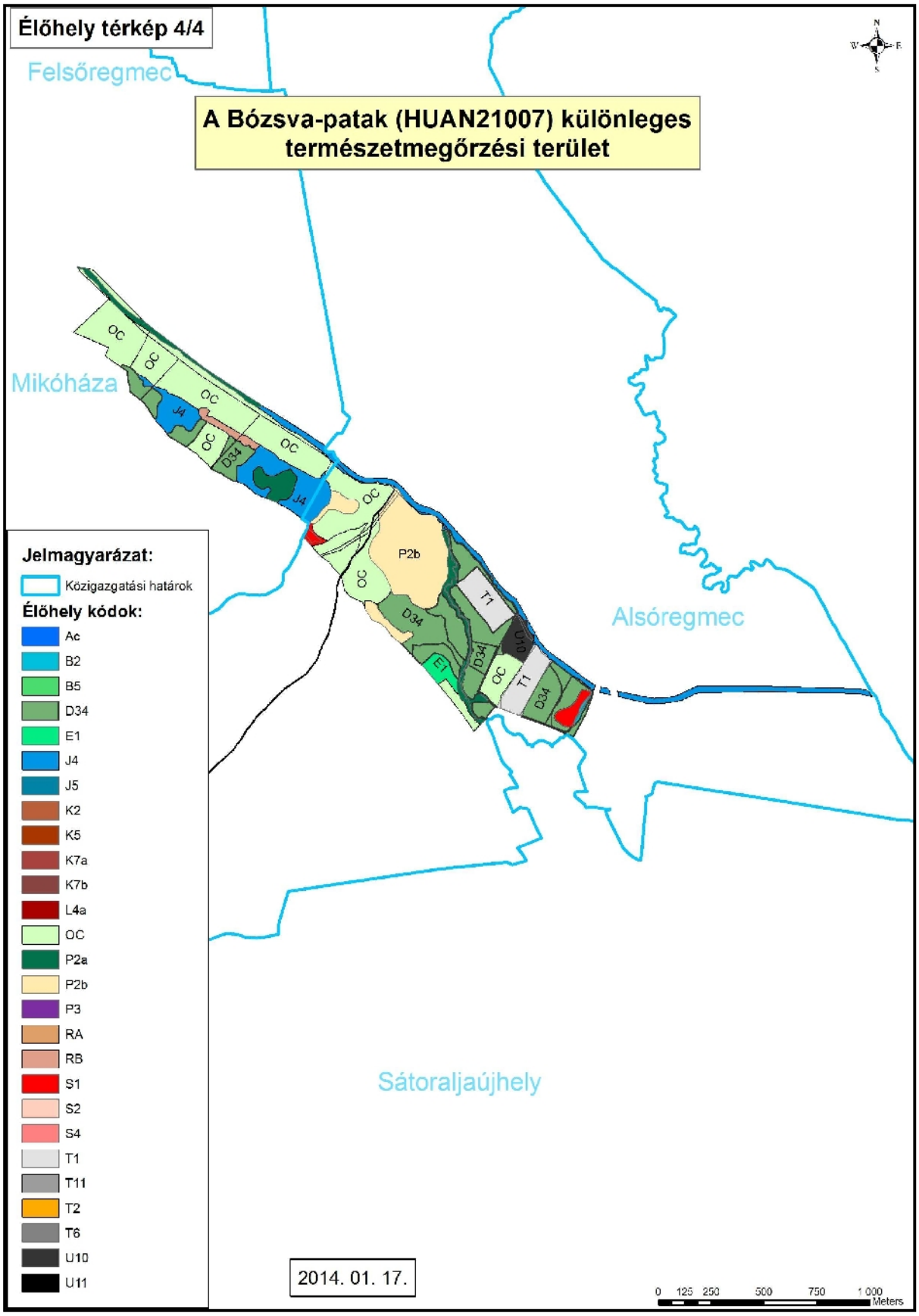
Élőhely térkép 4/4
Felsőregmec
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Mikóháza
Alsóregmec
Sátoraljaújhely
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
Ac
B2
B5
D34
E1
J4
J5
K2
K5
K7a
K7b
L4a
OC
P2a
P2b
P3
RA
RB
S1
S2
S4
T1
T11
T2
T6
U10
U11
2014. 01. 17.
0 125 250 500 750 1 000
Meters

Élőhelykódok magyarázata:

Ac Lassan folyó és áramló vizek hínárnövényzet
B2 Harmatkásás, békabuzogányos mocsári-vízparti növényzet
B5 Nem zsombékoló magassásrétek
D34 Mocsárrétek
D5 Patakparti és lápi magaskórósok
E1 Franciaperjés rétek
OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
P2a Üde cserjések
P2b Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
J4 Fűz-nyár ártéri erdők
J5 Égerligetek
K2 Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
K5 Bükkösök
K7a Mészkerülő bükkösök
L1 Mész- és melegkedvelő tölgyesek
L2a Cseres-kocsánytalan tölgyesek
P3 Újonnan létrehozott, fiatal erdősítés
RA Őshonos fajú, elszórva álló fák csoportja vagy egy egyed szélességű, erdővé még nem záródott "fasorok
RB Puhafás pionír és jellegtelen erdők
S1 Ültetett akácosok
S2 Nemes nyárasok
S4 Erdei- és feketefenyvesek
T1 Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák
T11 Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények
T2 Évelő, nagyüzemi szántóföldi kultúrák
T6 Kistáblás mozaikok
U10 Tanyák, családi gazdaságok
U11 Út és vasúthálózat

3.3. Kataszteri térkép a kezelési egységekkel

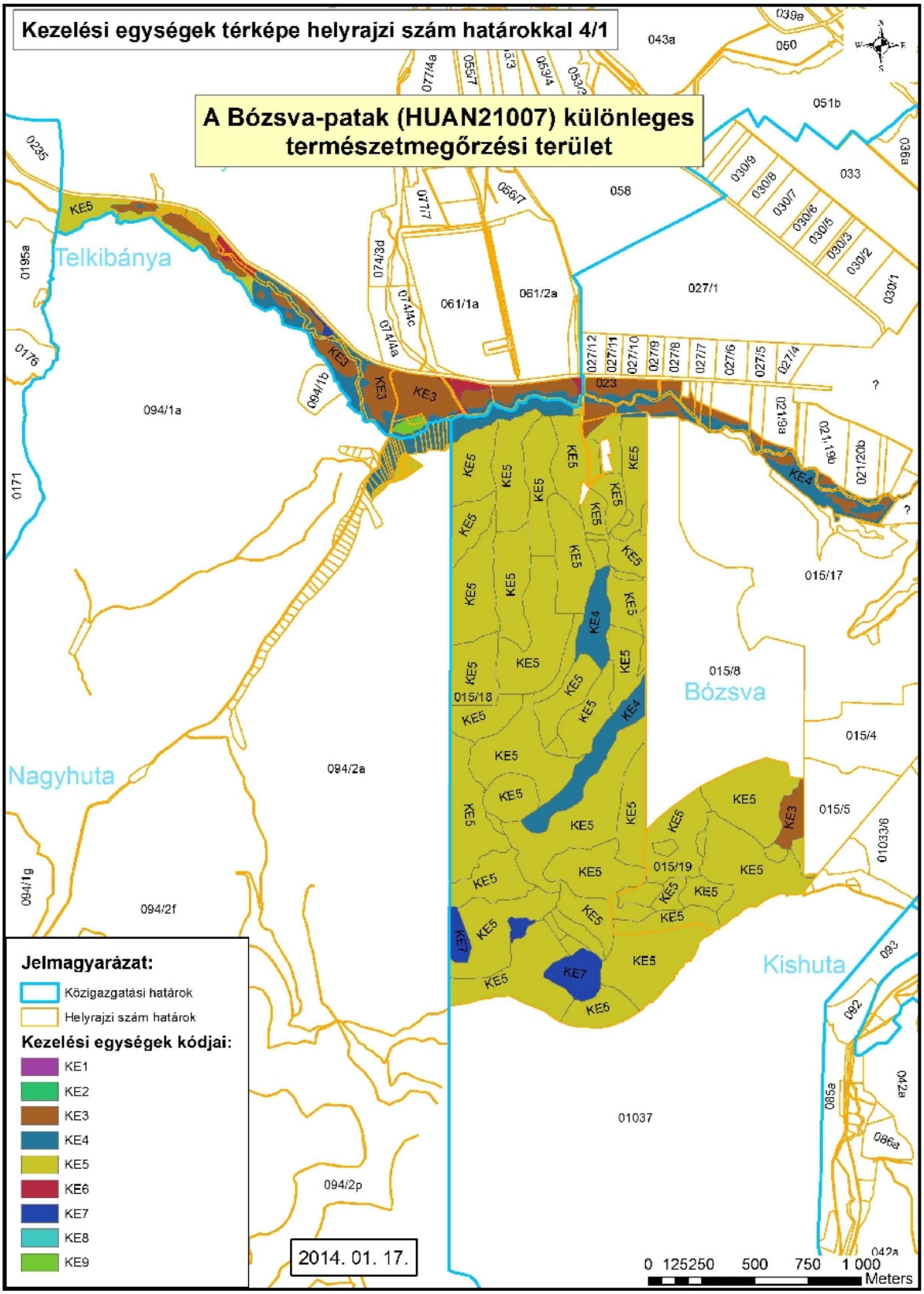

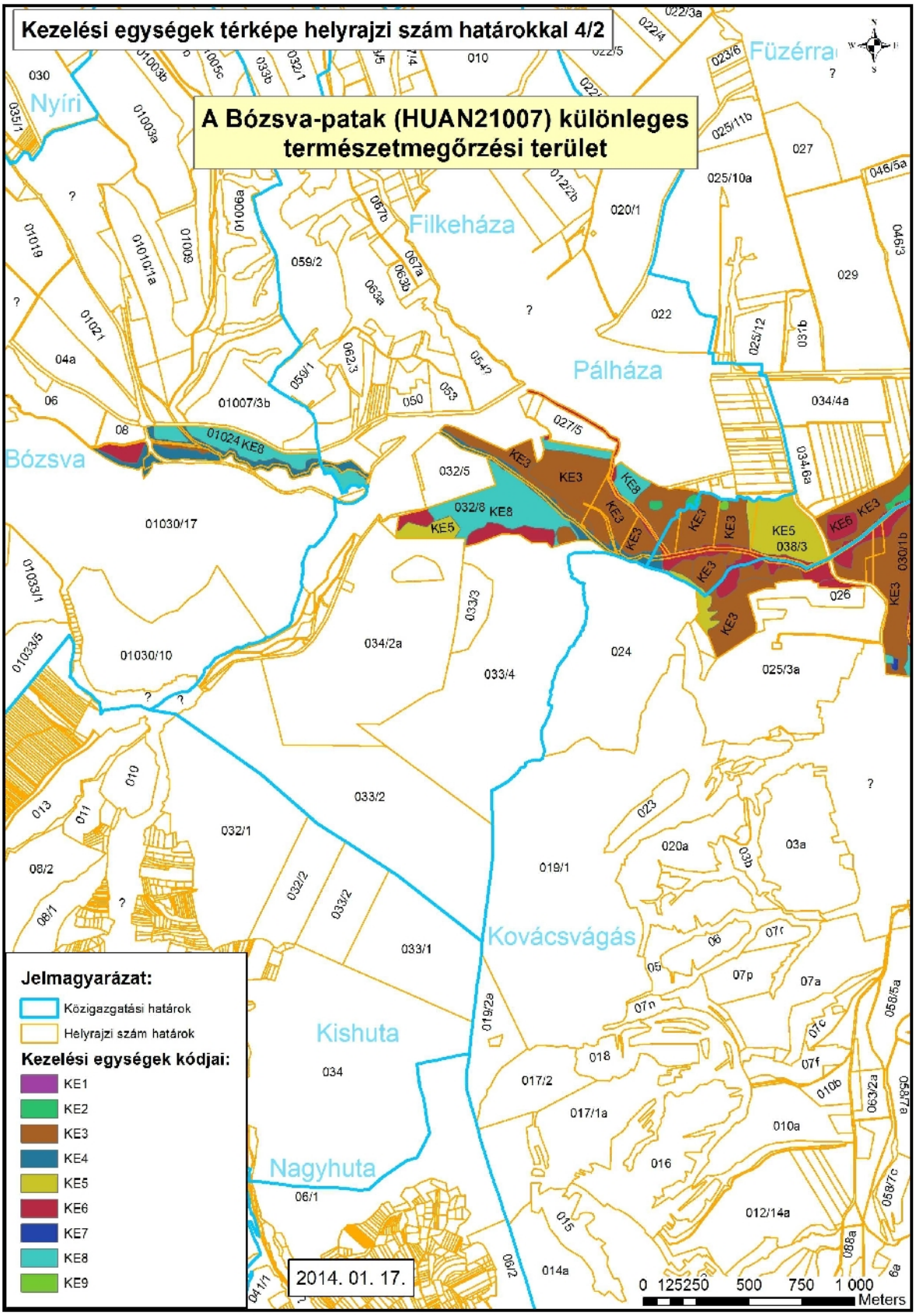
Kezelési egységek térképe helyrajzi szám határokkal 4/2
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Nyíri
Füzérra
Filkeháza
Pálháza
Bózsva
Kovácsvágás
Kishuta
Nagyhuta
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Helyrajzi szám határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
2014. 01. 17.
0 125250 500 750 1 000
Meters

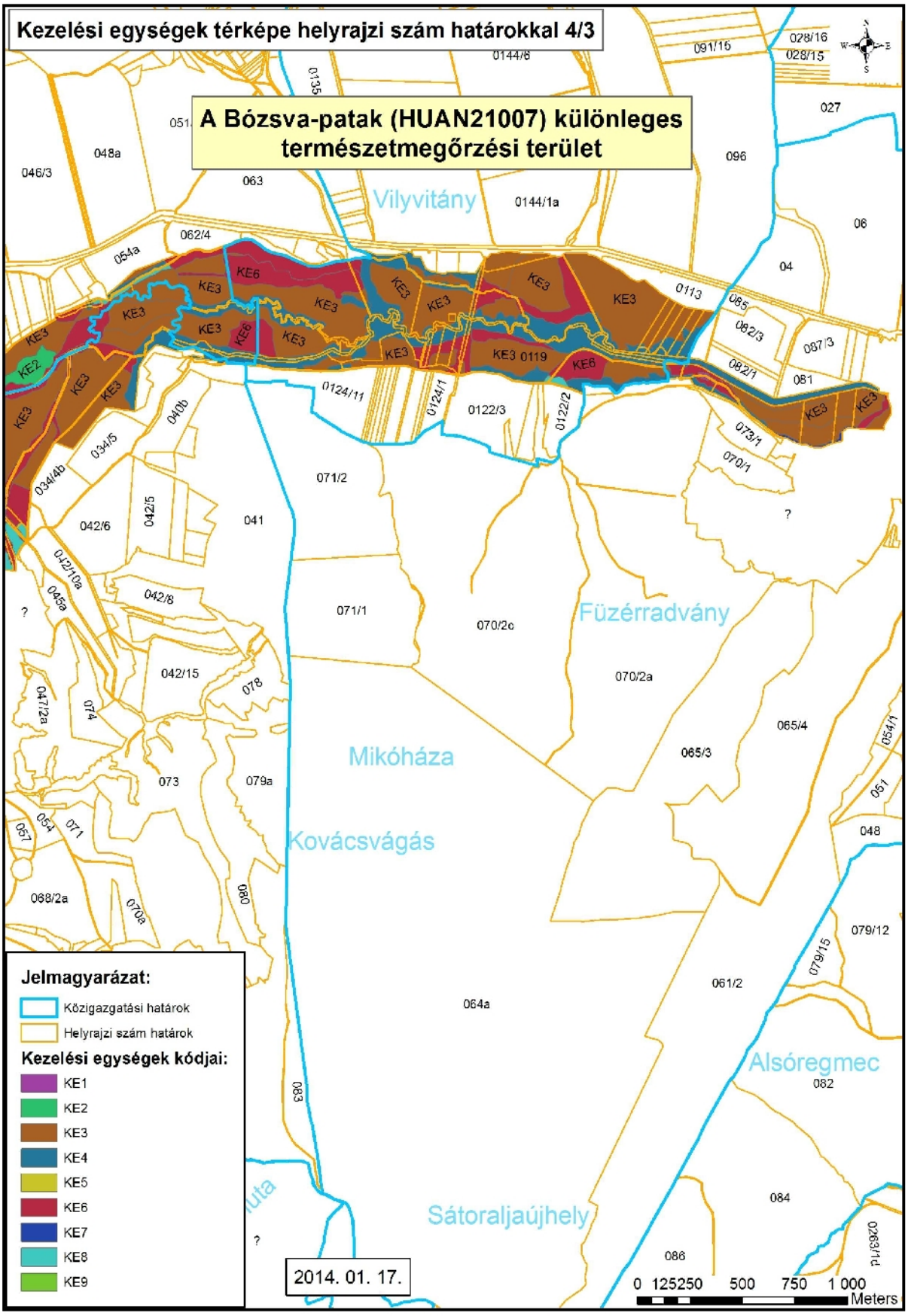
Kezelési egységek térképe helyrajzi szám határokkal 4/3
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Vilyvitány
Füzérradvány
Mikóháza
Kovácsvágás
Alsóregmec
Sátoraljaújhely
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Helyrajzi szám határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
2014. 01. 17.
0 125250 500 750 1 000
Meters

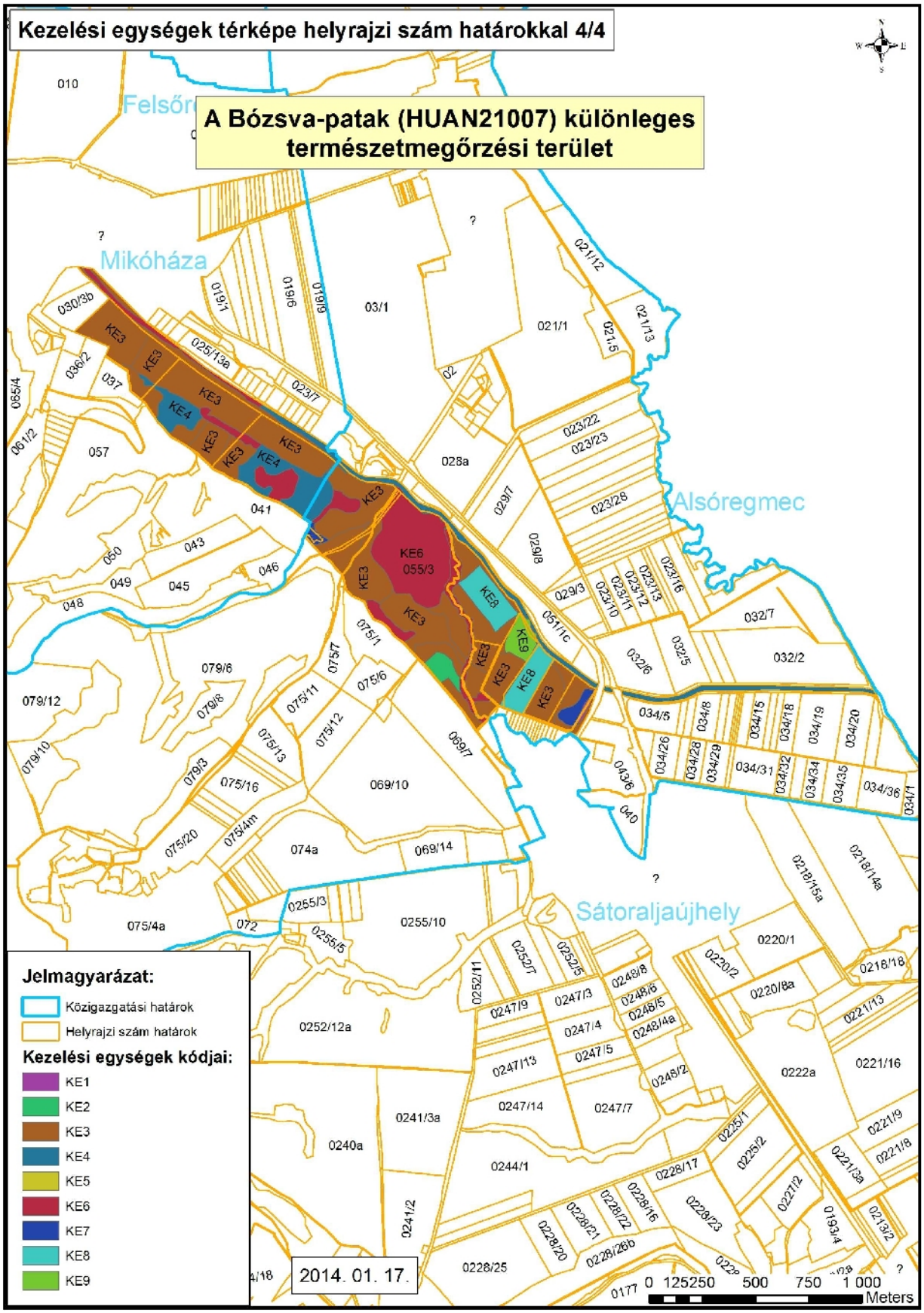
Kezelési egységek térképe helyrajzi szám határokkal 4/4
A Bózsva-patak (HUAN21007) különleges természetmegőrzési terület
Felsőr
Mikóháza
Alsóregmec
Sátoraljaújhely
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Helyrajzi szám határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
2014. 01. 17.
0 125250 500 750 1 000
Meters